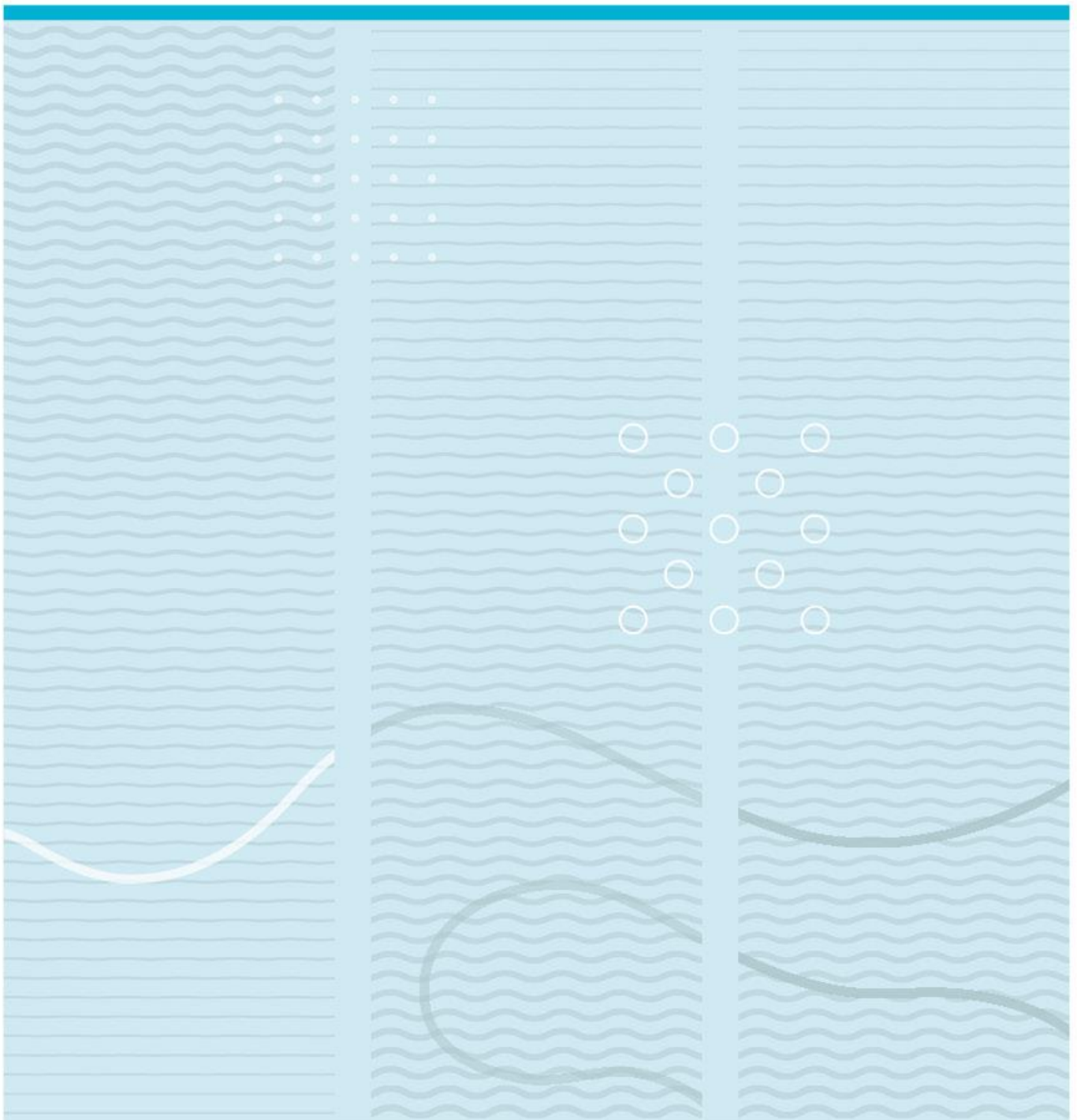

Martin Abrahamsen Kleppe

Brekkeparken som læringsarena

Kan Brekkeparken bidra til et bedre læringsutbytte i temaet hvordan familier med ulike klassebakgrunn levde på 1800-tallet?

Universitetet i Sørøst-Norge
Fakultet for humaniora, idretts- og utdanningsvitenskap
Institutt for pedagogikk
Postboks 235
3603 Kongsberg

<http://www.usn.no>

© 2023 Martin Abrahamsen Kleppe

Denne avhandlingen representerer 45 studiepoeng

Sammendrag

Temaet for oppgaven er Brekkeparken som læringsarena, grunnen til at jeg valgte det var fordi Brekkeparken har jeg alltid tenkt tilbake på som en engasjerende og spennende arena for læring. Jeg har selv vært på besøk i Brekkeparken på grunnskolen, og jeg har basert flere av oppgavene vi har hatt i løpet av lektorutdanningen på Brekkeparken. Bruken av uteskole i nærmiljøet til skolen er et tema som har økt mye de siste årene. Videre forskning rundt dette temaet kan være med på å forbedre undervisningen og hjelpe flere lærer å ta med elever ut av klasserommet.

Metoden som ble brukt i denne oppgaven er design-basert metode eller intervensjonsstudie som det også kan kalles. Datakildene som ble brukt var en samtale mellom meg og lærer hvor vi diskuterer undervisningsopplegget basert på observasjonene vi har fått underveis. Jeg samler inn elevsvar fra spørsmål elevene skulle svare på før og etter museumsbesøket, og elevene svarer på en kort spørreundersøkelse på slutten av dagen. Elevsvarene hentes fra onenote og kopiert inn på et eget dokument og anonymisert. Spørreundersøkelsen er svart på via google docs og alle svarene er anonyme.

Fra resultatene ser man at et slikt opplegg engasjerer mange elever og elever som vanligvis ikke viser noe interesse til skolefag også viser engasjement. Læringsutbyttet til elevene virker til å være positivt, men det er vanskelig å si ut ifra kun en dag. Så videre forskning vil være nødvendig for å få et fullstendig bilde på læringsutbyttet. Brekkeparken bidrar godt til læringsutbyttet i temaet hvordan familier med ulik klassebakgrunn levde på 1800-tallet, men det kreves nok mer enn en dag, men kan med god sikkerhet at videre oppfølging i dette temaet vil det bli et godt læringsutbytte på de fleste elevene.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	5
2	Teori og tidligere forskning	9
2.1	Læreplanverket	9
2.2	Historiebevissthet.....	10
2.3	Historisk empati	11
2.4	Historieundervisning	12
2.5	Læringsarena.....	14
2.6	Stedsbasert læring.....	14
2.7	Lokalitet.....	15
2.8	Uteskole	15
2.9	Klasseromsundervisning og uteskole i samspill.....	16
2.10	Nærmiljøet som læringsarena.....	17
2.11	Tilpasset opplæring	19
3	Metoder	21
3.1	Design-basert forskning.....	21
3.2	Forholdet til lærer	22
3.3	Bruken av flere metoder	22
3.4	Samarbeid med skolen	24
3.5	Intervju	24
3.6	Observasjon.....	25
3.7	Spørreundersøkelse	25
3.8	Utvalg	26
3.9	Forskningsetikk.....	26
4	Faglige temaer	29
4.1	Byggene vi besøkte.....	30
4.2	Niels Aall.....	35
4.3	Levestandard og kosthold	37
4.4	Skole på 1800-tallet og barnearbeid	39
5	Undervisningsopplegg for dagen i Brekkeparken	41
5.1	Undervisningsopplegget for dag en	41

5.1.1	I Herregården til Niels Aall.....	43
5.1.2	Kleivbutikken og Arbeiderboligen.....	45
5.1.3	Bondestua Vreim.....	45
5.1.4	Avsluttende del tilbake på skolen	46
6	Fremstilling av funn og analyse	48
6.1	Lærerperspektiv fra dag 1	48
6.1.1	Begrepsbruken	48
6.1.2	God respons på de skriftlige spørsmålene.....	49
6.1.3	Organiseringen av dagen.....	50
6.1.4	Engasjementet rundt omvisningen	51
6.1.5	Engasjementet rundt det faglige innholdet.....	53
6.2	Elevperspektiv gruppe én	55
6.2.1	Hva elevene likte.....	55
6.2.2	Hva elevene sitter igjen med.....	56
6.2.3	Elevene trives i Brekkeparken	57
6.2.4	Hva funket ikke med de skriftlige spørsmålene.....	58
6.2.5	Fornuftige forventinger om kosthold	59
6.2.6	Fornuftige svar om skoledagen på 1800-tallet.....	59
6.2.7	Herregården var ikke som forventet.....	60
6.3	Grunnlag for endringene	60
6.4	Lærerperspektiv dag 2.....	61
6.4.1	Elevene sin reaksjon på herregården.....	62
6.4.2	Engasjementet stagnerte.....	63
6.4.3	Usikkerhet rundt på de skriftlige spørsmålene.....	64
6.5	Motsetninger i svarene	65
6.5.1	Svarene samsvarer med observasjonene	66
6.5.2	Positive tilbakemeldinger.....	66
6.6	Fremtidige endringer.....	67
7	Avslutning	69
7.1	Konklusjon	70
	Referanser/litteraturliste	71

Forord

Det er med stor glede og takknemlighet jeg presenterer denne masteroppgaven om Brekkeparken som læringsarena. Gjennom flere måneder med forskning, analyser og refleksjon har jeg dykket ned i dette fagområdet og utforsket dets kompleksiteter. Jeg vil gjerne benytte denne anledningen til å dele mine funn, tanker og refleksjoner med deg.

Min interesse for uteskole har vokst gradvis gjennom mine år med studier. Utforskningen av dette feltet har ikke bare gitt meg et dypere innsikt, men har også utfordret meg til å tenke kritisk og kreativt. Jeg håper at denne oppgaven kan bidra til å berike den eksisterende kunnskapen og stimulere til videre diskusjon og forskning på dette feltet.

Jeg ønsker å rette en hjertelig takk til mine veiledere Kerstin Bornholdt og Hege Roll-Hansen for deres uvurderlige støtte og veiledning gjennom hele prosessen. Uten deres faglige innsikt, konstruktive tilbakemeldinger og tålmodighet ville denne oppgaven ikke vært mulig å fullføre. Jeg vil også takke mine medstudenter, venner og familie for deres støtte, oppmuntring og forståelse gjennom denne reisen.

Videre ønsker jeg å uttrykke min takknemlighet overfor skolen jeg har samarbeidet med og lærerne som har bidratt til at planleggingen og gjennomføringen ble en fantastisk opplevelse og deres faglige støtte og engasjement har vært inspirerende.

Til slutt ønsker jeg å takke Telemark Museum for deres bidrag til oppgaven. Deres støtte og tilgang til ressurser har vært uvurderlig og har bidratt til oppgavens kvalitet og relevans.

Porsgrunn, 31.05.2023

Martin Abrahamsen Kleppe

1 Innledning

Jeg er interessert i bruken av nærmiljø og stedsbasert læring og har derfor valgt Brekkeparken, som er et friluftsmuseum i Skien. Brekkeparken ligger også kun gåavstand fra skolen jeg har samarbeidet med. Jeg har valgt Brekkeparken fordi dette er noe jeg husker godt fra min egen tid i grunnskolen. Brekkeparken er et sted hvor jeg har vært flere ganger både som grunnskoleelev og lektorstudent. Det jeg husker best fra grunnskolen er dagene hvor vi var ute og fikk utforske. Derfor er dette temaet noe jeg engasjerer meg ekstra som lektorstudent. Jeg skal i denne oppgaven utvikle et undervisningsopplegg på bakgrunn av didaktisk teori for en dag i Brekkeparken med tema, «hvordan familier med ulik klassebakgrunn levde på 1800-tallet». Dette er for å finne svaret på om Brekkeparken kan bidra til et bedre læringsutbytte i temaet levestandard og kosthold for elevene. Jeg ønsker å utvikle et undervisningsopplegg som dekker flere av læreplanmålene i LK20. Undervisningsopplegget ble utført sammen med to klasser på 6. trinn.

Metoden jeg har brukt i oppgaven er designbasert metode, som vil si at vi først hadde en gjennomføring av opplegget og deretter ble det gjort endringer med kontaktlærer på bakgrunn av observasjonene vi hadde gjort og tilbakemeldingene fra elevene. Deretter gjennomførte vi undervisningsopplegget igjen. Ved å ta i bruk de mulighetene parken har å tilby, prøvde vi ut dette opplegget to ganger og med de endringer vi gjorde underveis håpet jeg på å lage et undervisningsopplegg som kan bli tatt i bruk av flere i lengre tid fremover og bidra til at flere skoler utnytter de enorme faglige mulighetene dette museet har å tilby. I opplegget følger det med forarbeid og etterarbeid, hvor elevene skulle gjøre noen skriftlige oppgaver og til slutt svare på de samme oppgavene og fylle ut et spørreskjema. På denne måten har jeg flere typer data som er med på å løfte frem helheten til undervisningsopplegget. Vi får lærerperspektivet og elevperspektivet dekket på en god og utfyllende måte.

Brekkeparken er et friluftsmuseum i Skien som har utstillinger av bondebygninger og et noen få bygg fra bymiljø fra hele Telemark og en herregård fra 1800-tallet.

Herskapsboligen som tilhørte Niels Aall på starten av 1800-tallet er en av boligene vi har besøkt sammen med 6.trinn i dette undervisningsopplegget. Niels Aall var en av Norges første ministre, og var med under forhandlingene av grunnloven i 1814, noe som gjør den til et godt utgangspunkt for bruk i undervisning. I Brekkeparken er det

mulig å faktisk se hvordan familier med ulike bakgrunn bodde på 1800-tallet. Denne parken er et veldig godt sted for å kunne legge opp til videre læring om blant annet demokrati og medborgerskap, å kunne se og oppleve hvordan man bodde på 1800-tallet og klasseforskjellen under denne tiden. Brekkeparken har nylig fått en kafé med en museumsutstilling i kjelleren, her er det stadig nye utskiftninger i utstillingen og det er mulig å få sett historien på nært hold. I tillegg til denne utstillingen er det mange bygg som er samlet fra ulike steder i Telemark. De aller fleste av disse er det mulig å gå inn i og få se på nært hold. Her har du muligheter til å få vist frem historie på nært hold og gi den et annet perspektiv, fremfor å kun oppleve historien gjennom bøker og filmer. I Brekkeparken får man sett og følt på historien på en bedre måte enn hva en ville gjort kun ved å lese i en bok.

Om sommeren arrangerer Brekkeparken også forestillinger på en scene de har i det ene hjørnet av parken som vist på bildet bilde 1-1. I Kleivbutikken fra sent 1800-tall, selges også godteri de spiste på denne tiden. Brekkeparken er en park som er designet for at både voksne og barn skal få oppleve historien og få en positiv opplevelse (Telemark museum, 2023). Brekkeparken er åpen for alle, men den er også en del av den kulturelle skolesekken. Den kulturelle skolesekken er en nasjonal ordning som sørger for at alle skoleelever i Norge får oppleve profesjonell kultur hvert år (Telemark museum, 2023). Besøk til Brekkeparken kan derfor bli lagt opp for elever på alle skolene i Vestfold og Telemark. Brekkeparken har også flere egne opplegg for grunnskoleelever, dette inkluderer omvisninger, skuespill og aktiviteter. Et eksempel på dette er historien om Den grå dame stammer fra 1813 da den danske Prins Christian Fredrik var på besøk på Søndre Brekke. Moren til Niels Aall lå på likstrå, og Aall ønsket å utsette, men det ble ball uansett (Telemark Museum, 2022). Den grå dame er en vandrehistorie fra herregården Søndre Brekke, denne historien kommer det alltid mye spørsmål om når Brekkeparken nevnes i klasserommet. Brekkeparken har også laget forestillinger og opplegg rundt denne historien, dette kan være med på å vekke interessen til elevene under omvisningen på herregården.

Oppsummert, kan Brekkeparken være med på å gi læring gjennom opplevelse og praktisk utforskning. I Brekkeparken kan man delta på interaktive utstillinger, historiske rekonstruksjoner, rollespill og praktiske aktiviteter. Dette gir en mer deltakende tilnærming til læring, som ofte er mer engasjerende og minneverdig enn den vanlige

klasseromsundervisningen. Brekkeparken gir en unik mulighet for læring om lokalhistorie og kultur. Man kan utforske historiske bygninger og gjenstander som gir innsikt i fortiden og bidrar til å bevare kulturarven. Dette kan bidra til å forsterke kunnskapen om historiske hendelser, tradisjoner og samfunn i området.

Kart over Brekkeparken *Bilde 1-1*

På bilde 1-1 kan du se alle de ulike byggene som er tilgjengelig i parken. Den nye kafeen ligger nå der 1. inngangen er plassert på bildet, og er der den helt nye utstillingen er. I første runde besøker vi nummer 8 som er Herregården, også kalt Søndre Brekke. Det var her Niels Aall bodde på starten av 1800-tallet. Vi besøker 23 og 24 etter første pause, dette er Kleivbutikken og Arbeiderboligen. Det siste bygget vi besøkte var nr. 18 Vreimstuga, men i runde byttet vi ut Vreimstuga med nr. 16 Rambergstugo. Etter min erfaring krever det mye mer fra lærere og elever enn i en vanlig klasseromsundervisning. Det krever mye forarbeid fra lærere og nøye planlegging og det krever konsentrasjon og selvkontroll når elever møter nye situasjoner og læring i en annen arena. Elever som vanligvis presterer godt i klasserommet kan ha vanskeligheter i uteundervisning. Elever som er urolige og har vanskeligheter i klasserommet kan kanskje prestere bedre med en fysisk større læringsarena hvor de opplever læring på en annen måte enn i et klasserom. Samtidig krever også en helt annen form for ferdigheter som å følge beskjeder under friere rammer og større grad av selvstendighet fra elevene for å få en effektiv dag med læring. Det er også andre normer og mønstre for sosialt samvær og kommunikasjon (Jordet, 2010, s. 271).

Etter min erfaring trenger de et spesifikt opplegg med nok pauser og litt rom for kreativitet. Med nok tid til å være barn gjennom pauser hvor de kan leke litt fritt, har jeg opplevd at disse dagene etterlater gode inntrykk hos elevene som styrker lærelysten betraktelig. Det krever altså en del fra lærere når det gjelder uteskole/ekskursjon, derfor har jeg laget et opplegg sammen med en lærer på skolen jeg har vært i praksis. Ved å lage et slikt opplegg gjennom samarbeid og utprøving (av et undervisningsopplegg) har vi sammen laget en ressurs for fremtidige lærere/klasser som gjør det lettere å ta med elevene ut og oppleve akkurat Brekkeparken som en engasjerende læringsarena. Læreplanen i samfunnsfag oppfordrer til at elevene skal få mulighet til å utforske sitt eget nærmiljø. Ved en slik dag i Brekkeparken får elevene utforsket nærmiljøet, lokal kulturarv, stedsbasert undervisning, historiebevissthet og lokal historie.

2 Teori og tidligere forskning

I dette kapittelet skal jeg ta for meg tidligere forskning og teori som er relevant for temaet i oppgaven min. Jeg starter med å gå gjennom det viktigste punktetene fra læreplanverket LK20. Deretter går jeg gjennom begrepene jeg mener er viktig å få utdypet, dette er uteskole, historiebevissthet, historisk empati, læringsarena og lokalitet. Til slutt tar jeg for meg hvilke didaktisk forskning i forbindelse med historieundervisning og uteskole.

2.1 Læreplanverket

Da jeg startet planleggingen av undervisningsopplegget ønsket jeg å utvikle et opplegg som engasjerer elevene og er relevant med tanke på læreplanverket. Jeg har valgt å fremheve to av kjerneelementene i samfunnsfag i LK20. Det er *Undring og utforskning* som sier «Elevene skal kunne undre seg over, reflektere over og vurdere hvordan kunnskap om samfunn før og nå blir til. Elevene skal få være nysgjerrige og aktivt kunnskapssøkende og -skapende alene og sammen med andre både i og utenfor klasserommet. I tillegg skal elevene kunne innhente og bruke informasjon fra ulike typer historiske, geografiske og samfunnskunnskaplige kilder for å belyse forhold i ulike samfunn til ulike tider og i sitt eget liv. De skal også kunne vurdere om kildene er pålitelige og relevante.» (UDIR, 2020). Noe jeg ønsket å få frem i opplegget mitt er at elevene skulle få utforske og oppleve historien i en annen arena enn de vanligvis pleier. Dette er også et av kjerneelementene som elevene kommer til å like godt. Det å få gå i litt friere rammer og få lov til å utforske og se historien fra et annet perspektiv tror jeg kommer til å interessere de fleste på et punkt i løpet av dagen.

Et annet punkt jeg ønsker å fremheve når det kommer til kjerneelement i samfunnsfag er *Samfunnskritisk tenkning og sammenhenger* «De skal se hvordan utviklingen i fortiden var preget av både brudd og kontinuitet og hva som bidro til endringer, samt utvikle historisk empati.» (UDIR, 2020). Det jeg trekker ut fra denne delen er historisk empati. Dette er en viktig del av samfunnsfag, for å kunne få en god forståelse for historien trenger de en historisk bevissthet. Dette vil si at elevene kan vurdere sammenhenger mellom hendelser og handlinger og forstå at ulike ståsteder påvirker hvordan historien fremstilles. Dette kommer frem i opplegget ved at elevene får se historien fra ulike perspektiv. De får oppleve hvordan det var å være velstående og de

får se hvordan det var å bo som de fleste gjorde på 1800-tallet. De grunnleggende ferdighetene er også en del av samfunnsfag som er viktig å fremheve. Elevene tar i bruk de muntlige ferdighetene gjennom å snakke med hverandre og formulere meningene og oppfatningene sine om hvordan man levde på 1800-tallet. Gjennom oppgavene de gjør før og etter jobber de også med utviklingen av de skriftlige ferdigheter.

Kulturarv blir nevnt under formålet med opplæringen i samfunnsfag i LK20, elevene skal utvide kunnskapen og kjennskapen til nasjonal kulturarv (Opplæringslova §1-1). Det er lovpålagt at elevene skal lære om den nasjonale kulturarven. Kultur og kulturarv nevnes mye i forbindelse med formingen av identitet og sammenknytting av folket. Kulturarv blir nevnt mye i forbindelse med samene, men ingenting når det kommer til det lokale i overordnet del under *Identitet og kulturelt mangfold* (UDIR, 2019). Elevene skal få oppleve et variert spekter av kulturuttrykk gjennom sin tid i skolen. Dette nevnes i sammenheng med utviklingen av estetisk sans i møte med kulturelle uttrykk. Elevene skal møte flere kulturelle uttrykk i skolen, dette skal være med på å skape kreativitet og løfte frem nye perspektiver (UDIR, 2019). I kompetansemålene etter 2. og 4. trinn blir kulturarv nevnt som et mål, men ikke etter 7. trinn. Kulturarv blir nevnt i sammenheng med utforskning, men ingen konkrete måter å jobbe med det på (UDIR, 2019).

2.2 Historiebevissthet

I læreplanverket for samfunnskunnskap blir historiebevissthet nevnt under kjerneelementet *identitetsutvikling og fellesskap* som noe elevene utvikler, men det blir ikke tydelig forklart hva dette innebærer (UDIR, 2020). Historisk bevissthet kan anses som det mest sentrale begrepet i historiefaget (Jordet, 2010, s. 251). Under identitetsutvikling og fellesskap står det beskrevet at elevene skal utvikle både historiebevissthet og handlingskompetanse ved å forstå seg selv med en fortid, nåtid og framtid (UDIR, 2020). Historiebevissthet blir også nevnt i læreplanen for videregående skole i historie, her får begrepet en bedre forklaring enn i læreplanen for samfunnskunnskap. Læreplanen skal legge opp til at elevene skal utvikle historiebevissthet og se sammenhenger i fortiden. På denne måten skal elevene utvikle forståelse for at de selv er historieskapt og historie skapende, og kunne se fortidens relevans for nåtiden (UDIR, 2019). Videre blir det forklart at elevene skal se hendelser i fortiden fra ulike perspektiver og utvikle en forståelse for menneskers utfordringer og

handlinger i fortiden (UDIR, 2019). Elevene skal lære seg å forstå sammenhengen mellom fortid, nåtid og fremtid.

Å knytte undervisningen i samfunnsfag til autentiske arenaer kan utvikle elevenes historiske bevissthet. Ved å tilegne seg kunnskaper om fortiden kan elevene bli bedre rustet til å forstå samtiden, handle rasjonelt og kunnskapsbasert i fremtiden (Jordet, 2010, s. 251). Det er mye som taler for at den historiske bevisstheten til elevene styrkes dersom man knytter historiefaglige emner opp til autentiske arenaer i skolens omgivelser (Jordet, 2010, s. 251). Ved å ta i bruk kropp og sanser kommer elevene nærmere det som skjedde, både fysisk og emosjonelt. Dette bidrar også til at elevene forstår og husker lærestoffet bedre. Det skapes en bro mellom de historiske fortellingene til elevenes egen livsverden (Jordet, 2010, s. 251). En slik type undervisning med læringsaktiviteter utenfor klasserommet, gjør opplæringen mer variert og er med på å øke elevenes motivasjon. Møtet med faget utenfor klasserommet er med på å gi historien «kjøtt, blod og vitalitet» (Jordet, 2010, s. 252). Dette kan knyttes opp mot det Vygotsky kalte erfaringsbasert kunnskap. Ved bruken av aktiviteter som elevene gjennomfører i natur eller kulturlandskaper får elevene tilgang til flere strukturerende ressurser i læringsprosessen, dette kan relateres til et sosiokulturelt læringssyn (Jordet, 2010, s. 251).

2.3 Historisk empati

Historisk empati er noe som blir fremhevet i læreplanverket. Målet er å få elevene til å utvikle historisk empati, som er et kjerneelement i læreplanen for samfunnsfag sammen med *samfunnskritisk tenkning og sammenhenger*. Dette er et begrep som ble introdusert i læreplanverket i 2020, men det står ikke tydelig forklart hva dette betyr og det kommer ikke tydelig frem hvordan historisk empati skal tolkes. Det er ikke publisert empirisk klasseromsforskning angående historisk empati på et høyere nivå enn master i Norge og jeg vil derfor henvise til en doktoravhandling fra 2022 skrevet av Helga Bjørke Harnes (Harnes, 2022, s. 9). Historisk empati innebærer å ta en eller flere historiske aktørers perspektiv, gjennom kognitiv kontekstualisering og affektiv innlevelse (Harnes, 2022, s. 1). Elevene skal klare å kunne forstå samfunnet denne personen levde i, og kunne vurdere livet, mulighetene og valgene som ble tatt av historiske personer. Det vil også gi forståelse for ulike historiske hendelser. Denne definisjonen støttes med det som står under *samfunnskritisk tenkning og sammenhenger* i lærerplanen «De skal vurdere

kunnskap, hendelser og fenomener fra ulike perspektiver og reflektere over hvorfor menneskene har gjort og gjør ulike valg» (Utdanningsdirektoratet, 2020).

Denne kunnskapen blir vanskelig å tilegne seg gjennom bøker og filmer. For å få til dette må elevene forstå at nåtid og fortid er ulike, og de må kunne leve seg inn i historien (Hansen, 2021). For å utvikle den historiske empatien til elevene må de ut og utforske historiske steder, bygg og oppleve historien fra et annet perspektiv. Dette kan gjøres gjennom ulike typer undervisning hvor elevene får utforske og oppleve, ifølge læreplanverket for samfunnsfag. Også gjennom innlevelse i historiske personer sitt liv bygges den historiske empatien til elevene. Den kognitive kontekstualiserende delen kommer gjennom utforskende arbeid med kilder for å finne svar på spørsmål. Det affektive lærer elevene gjennom å bruke egne erfaringer til å forstå hvordan det kunne oppleves å leve innenfor en historisk kontekst (Harnes, 2022, s. 2). Det er den kontekstualiserende delen som er utfordrende for elever, men den kognitive delen må være med for å oppnå historisk empati. Det er begrenset forskning på hvordan den affektive delen påvirker læring (Harnes, 2022, s. 2). For å oppnå læringsmålet historisk empati trengs det ferdigheter knyttet til historisk kontekstualisering og innlevelse. Innlevelsen skjer gjennom elevenes emosjonelle responser på ulike samfunnsforhold i fortiden. Historisk empati oppstår i møtet mellom elevenes nåtidige syn, som inkluderer kunnskaper, overbevisninger og følelser, erfaringer, og fortidige aktørers kontekster og livsvalg (Harnes, 2022, s. 5).

2.4 Historieundervisning

Det er mange elever som opplever historie som et vanskelig fag som de ikke mener er viktig og særlig nyttig, sammenlignet med andre fag (Poulsen, 2020). Undersøkelser de siste tiår viser at det er mange elever som har vansker med å se sammenhengen mellom fortid i faget med deres nåtid og fremtid (Poulsen, 2022, s. 25). Dette handler blant annet om hvor vanskelig det er å sette seg inn i historien når man selv ikke er der, og at elevene først opplever fortiden når det konstrueres eller iscenesettes som fortellinger, som formidles av lærer eller didaktiske læremidler (Poulsen, 2020). Mye av dette henger sammen med at elevene ikke klarer å se sammenhengen mellom den nære historien og den store historien, som skolefaget tar utgangspunktet i. Mangelen på denne sammenhengende forståelsen er en utfordring i historieundervisning (Poulsen, 2020). Målet med historie-faget er å bruke det elevene lærer fra undervisningen i deres

hverdagsliv og for å støtte deres forståelse av hvordan de selv, deres livsvilkår og samfunn er historieskapt (Poulsen, 2020). En sentral oppgave for skolen og undervisningen er å gi elevene kunnskap som ruster dem for fremtiden (Poulsen, 2022, s 25).

For å løse disse utfordringene med historieundervisning er det flere muligheter. Det er ikke nok at elevene lærer om fortiden, men historieundervisningen skal også ha fokus på samspill mellom fortidstolkninger, nåtidsforståelser og framtidforventninger. Dermed styrkes elevens forutsetninger for å få et grunnlag til å tilegne seg kunnskap om fortiden til å orientere seg i nåtiden og reflektere over fremtidsmuligheter (Poulsen, 2022, s. 25). En måte å engasjere og få elevene til å undersøke på er å gjøre undervisningen til å føles relevant og viktig (Poulsen, 2020). Det er nødvendig å utfordre elevenes nysgjerrighet for å skape interesse for å så jobbe med spørsmål som er rettet mot fortiden, men som henger sammen med deres nåtidsforståelse og fremtidforventninger (Poulsen, 2020). Overalt er kulturlandskap og nærmiljøet rikt på spor fra fortiden, og det sentrale didaktiske potensialet er at elevene umiddelbart og sansemessig kan oppdage og bli bevisst om hvordan nærområdet både påvirker og påvirkes av historisk utvikling (Poulsen, 2020). En god måte å skape en autentisk følelse til historien på er å bruke materielle og immaterielle spor som er tilgjengelig i nærområdet. Ved å bruke autentiske kilder som steder, bilder, kort eller oppdagelser kan det gi elevene et bilde av hvordan noe de kjenner en gang var, og hvordan det nå har endret seg. På denne måten kan nærområdet styrke elevenes oppmerksomhet til fortiden og dermed også forståelsen og bevisstheten deres for historisk sammenheng (Poulsen, 2020).

I læreplanen er det ikke lokalhistoriens faglige potensiale som løftes mest frem, men det pedagogiske potensialet (Knutsen, 2014, s. 41). I læreplanens generelle del står det forklart at det er det elevene har med seg fra hjemmet, bo området eller tidligere skolegang som avgjør hvilke eksempler og forklaringer som gir mening. Opplæringen skal derfor knyttes til egne observasjoner og opplevelser. Dette handler om hvor viktig lokalhistorie er for å skape gjenkjennelse og nærhet til lærestoffet. Læreplanen er mindre opptatt av lokalhistorie som mål, men heller som et redskap for læring. Dermed utnyttes ikke lokalhistoriens faglige potensial utviklingen av kompetansen til eleven (Knutsen, 2014, s. 41). Det er ingen konkrete kompetansemål i LK20 når det kommer til historieundervisning eller historiekunnskap. Det er flere mål som krever historie for å

nås, men det er ingen konkrete temaer som må gjennomgå. Det blir opp til den enkelte lærer om hvilke temaer som er med på å bidra til at elevene når de ulike kompetansemålene.

2.5 Læringsarena

Læringsarena er et pedagogisk begrep som stadig blir brukt. Dette begrepet består av to deler, som er læring og arena (Andersen & Fiskum, 2017, s. 19). Læring knyttes opp til en aktivitet og arena stammer fra gamle Roma hvor folk samlet seg rundt amfiet og så på kamper. Dette kan trekkes frem i dagens læringsarena hvor elevene kan være både tilskuere og aktører. Dette begrepet kan deles i tre deler. Vi har alternativ læringsarena som blir brukt når undervisningen trekkes ut av klasserommet, som vil si at undervisningen foregår på et museum, i skolegården, ute i naturen eller lignende. Det kan være konkrete steder hvor det foregår undervisning og opplæringsaktiviteter, som skolen, barnehagen eller praksisfelt som læringsarena. Det brukes også når det foregår læringsaktiviteter som strekker seg ut av klasserommet, hvor man kombinerer ute- og inneundervisning (Andersen & Fiskum, 2017, s. 20).

2.6 Stedsbasert læring

I Norge har uteskole lenge vært et tillegg til klasseromsundervisning, samtidig som det har vært vanlig å forstå utendørsområder som steder for lek og friluftsliv. Og de viktigste tingene, læring og undervisning befinner seg innenfor klasserommet (Birkeland, 2014, s. 117). Stedsbasert læring er et nytt begrep i norsk sammenheng, men innholdet er ikke nytt. Selv om det er mye erfaring med bruken av læring og pedagogiske aktiviteter i sted og nærmiljø blant lærere er det fremdeles mangel på et helhetlig perspektiv på uteskole (Birkeland, 2014, s. 117). Stedsbasert læring bygger på John Deweys ideer og det som er kalt erfaringspedagogikk, hvor ideen er at læring bør foregå i en kontekst der elevene bor. Det vil si elevenes lokale omgivelser med læring gjennom aktiviteten er der uttrykket *learning by doing* stammer fra. Stedsbasert læring har på denne måten mye til felles med arbeid knyttet til uteskole, miljøpedagogikk og friluftslivpedagogikk (Birkeland, 2014, s. 118).

Målet med stedsbasert læring er å skape en sammenheng mellom den verden barna skal lære om og den verden som barna lever i. Stedsbasert læring er å se på nærmiljø og

lokalsamfunn som mål og middel for opplæringen. Skolens omgivelser blir derfor både en kontekst for læring og et mål i seg selv for å styrke båndet mellom elev og deres hjemsted. Ved å aktivt ta relasjonen mellom barn og sted i bruk blir det en viktig del av opplæringen (Birkeland, 2014, s. 119). For å gjøre dette må man fortolke og oversette kompetansemål til læringsmål tilpasset det lokale læringslandskapet til skolen. Læringen blir bokstavelig talt stedsbasert, fordi læringen ikke er direkte overførbart til andre steder. Alle steder er forskjellige, som vil si at alle steder har unike ressurser og muligheter for læring. Stedsbasert læring gir muligheten til å skape sammenheng mellom selvet og verden, som gir opplevelsen av tilhørighet. (Birkeland, 2014, s. 120).

2.7 Lokalitet

Lokalitet defineres som et mindre avgrenset eller et større område med spesielle egenheter som kan brukes til å formidle fagstoff (Andersen & Fiskum, 2017, s. 21). I mitt tilfelle blir Brekkeparken lokaliteten som tas i bruk. Brekkeparken er en større lokalitet med en samling av flere mindre lokaliteter gjennom ulike mindre bygg med sin egen historie. Det kan defineres som en lokalitet så lenge det kan gjøres ulike læringsaktiviteter på denne plassen (Andersen & Fiskum, 2017, s. 21).

2.8 Uteskole

Fjernsyn, video og databruk er noe elevene er veldig utsatt for. De aller fleste barn i dag har enten en telefon, iPad eller PC som de har tilgang til hjemme. Arne Jordet skriver at dette er økende i barns liv og at de er preget av et inneliv i boken *Nærmiljøet som klasserom* fra 2001. Dette kan vi si med sikkerhet har blitt en stor del av mange barn sin hverdag. Når barn sitter foran skjermer i to timer hver dag, er de muligens mentalt aktive, men de er fysisk passive. Dette har ført til mindre fysisk aktivitet blant barn, og vil føre til dårligere motorisk utvikling. Dette vil få negative konsekvenser for barnas fysiske og psykiske sunnhet og helse (Jordet, 2001, s. 39).

Skolen har et mål om å motvirke denne tendensen. Det å flytte undervisningen ut av klasserommet er ikke noe nytt innenfor utdanning. Ved å flytte undervisningen ut av klasserommet håper man å få en bro mellom elevens verden og skolens verden. Dette bygger på ideen om hvilken rolle og funksjon sansene og erfaringen skal ha i kunnskapsdannelse. Diskusjonene rundt å bruke den ytre virkeligheten som ressurs i

opplæringen bygger nettopp på en tanke om at kropp og sanser må ha en mer sentral funksjon i læreprosessen. Spørsmålet om elevens rolle i kunnskapsdannelsen og betydningen av elevaktivitet spiller også en rolle i diskusjonen om å ta skolen ut av klasserommet. Begge disse bryter med skolens tradisjonelle klasseromsundervisning. (Jordet, 2010, s. 103).

Uteskole er et begrep som blir hyppig brukt i skolen i dag og fokuset rundt uteskole har økt mye de siste 20 årene. For å definere uteskole velger jeg å bruke Arne Nikolaisen Jordet sin definisjon «Uteskole er en arbeidsmåte hvor man flytter deler av skolehverdagen ut i nærmiljøet. Uteskole innebærer dermed regelmessig aktiviteter utenfor klasserommet» (Jordet, 2001, s. 24). Denne arbeidsmåten dreier seg om måten elevene tilegner seg ulike kunnskaper, holdninger og ferdigheter og det handler om lærerens rolle i denne prosessen. Jordet forklarer videre at denne arbeidsmåten gir elevene en anledning til å ta i bruk alle sansene slik at de får en mer personlig og konkret erfaring i møte med virkeligheten. Gjennom denne måten å arbeide på gir det rom for faglige aktiviteter, spontan utfoldelse og lek, nysgjerrig søken, fantasi, opplevelse og sosialt samvær (Jordet, 2001, s. 24). Jordet trekker frem tretrinnsmodellen som en god måte å arbeide med uteskole.

2.9 Klasseromsundervisning og uteskole i samspill

Mange lærere beskriver samspillet mellom uteskole og klasserommet gjennom en tretrinnsmodell. Dette starter med forarbeid inne hvor temaet elevene skal arbeide med forberedes teoretisk inne i klasserommet. Her går man gjennom hva de skal gjøre ute, lærer formidler teoristoff og den generelle kunnskapen, og ordner med utstyr de skal ha med ute. Et viktig punkt under denne delen er å ha klare rammer. Uten det har uteskole lett for å bli kaotisk. Elevene må vite nøyaktig hva de skal gjøre når de kommer ut. Det er lett for at læreren mister kontroll med engang vi mister klasserommets fire vegger som disiplinære ramme (Jordet, 2010, s. 46).

Neste steg blir *Uteaktivitetene*. Her gjennomfører elevene de aktivitetene som er planlagt, de arbeider med praktiske aktiviteter hvor de bruker sanser, utforsker omgivelsene, observerer, er fysisk aktive og samarbeider. De tar med seg fysiske objekter, notater og eventuelle funn tilbake til klasserommet. Elevene har også med seg

sanseimpulser og opplevelser som har satt spor i deres indre. Dette legger grunnlag for videre arbeid med temaet (Jordet, 2010, s. 46).

Til slutt er det *bearbeiding inne*. Gjerne samme dag starter elevene med å bearbeide det de har med seg. De sorterer, former, diskuterer, leser, skriver eller dramatiserer det de har med seg. I samhandling med andre får de innsyn i opplevelsene til sine medelever. Dette gir et grunnlag for refleksjon og ettertanke. Denne bearbeidingen kan relateres til alle fag. Gjennom den faglige begrepsdannelsesprosessen fordeles det fysiske og teoretiske elevene har med seg fra uteskolen. På denne måten skjer det læring. Bearbeidingen kan gå over flere dager og involvere flere fag (Jordet, 2010, s. 46).

Denne måten å arbeide på hjelper oss med å sørge for at det vi gjør ute av klasserommet ikke er løsrevet fra undervisningen (Fiskum & Husby, 2017, s. 30). Dette bygger også på John Deweys tanker om at alle teoretiske fag skal kobles opp mot det virkelige livet utenfor skolen. Den praktiske erfaringen elevene tilegner seg skal kunne bidra til en økt forståelse av teoretiske emner (Fiskum & Husby, 2017, s. 31). Ute- og inneundervisning er komplementære tilnærminger som ikke er uavhengige fra hverandre. Det er ingen motsetninger mellom uteskole og den øvrige opplæringen inne (Jordet, 2010, s. 47). Uteskole skal ikke sees som en avveksling fra klasserommet, men en endring av det didaktiske arbeidet hvor ute- og inneaktiviteter er vevd sammen i en helhetlig opplæring (Jordet, 2010, s. 47). Dette prinsippet bygger på at elevene skal lære om virkeligheten i virkeligheten, det vil si at de lærer om naturen i naturen, samfunnet i samfunnet og nærmiljøet i nærmiljøet (Jordet, 2001, s. 24). Men det er ikke alt som skjer gjennom uteskole som kan tas med inn i klasserommet igjen og omvendt. Dette må skje i en nøye gjennomtenkt opplæring som fokuserer på sentrale innholdselementer som læreren prioriterer. Dette kalles didaktisk reduksjon (Jordet, 2010, s. 47). Uteskole åpner opp for improvisasjoner som kan fungere som aktualisering av lærestoff de likevel skal arbeide med (Jordet, 2010, s. 47).

2.10 Nærmiljøet som læringsarena

Nærmiljøet er forstått som det området i nærheten av der man bor, eller om våre næreomgivelser. Skolen sitt nærmiljø vil være de områdene som er nærmest skolen, og spesielt de områdene som kan brukes som læringsarena omtales som nærmiljø. Elevene blir ofte kjent med enkelte områder av sitt nærmiljø etter hvert som de blir eldre (Andersen & Fiskum, s. 22). Jo eldre de blir jo mer får de lov til å utforske utenom

skoletid. Det er enkelte steder hvor barn oppholder seg mye, som fotballbanen, idrettshallen eller kjøpesenteret for eksempel, og forflyttelsen mellom disse stedene er ofte med bil. Barna vil ikke oppleve noe mer enn disse enkelte områdene. Elevene blir mindre kjent med nærmiljøet og det blir vanskeligere for dem å kunne se helheten og sammenhengen mellom disse stedene. Noe som kan gjøre det vanskelig å se sammenheng mellom faglig kunnskap og det virkelige livet. Å bruke nærmiljøet i undervisning og i skolehverdagen kan derfor sees som en ekstra viktig oppgave for skolen (Andersen & Fiskum, 2017, s. 23).

Å ta i bruk naturen som læringsarena har en lang tradisjon i norske skoler. Det er også vanlig å bruke kulturminner og andre severdigheter i undervisningen. Barn og unge bruker mye av tiden sin innendørs. Dette gjelder både på skolen, hjemme, hos venner eller i idrettshaller. Mye av den aktiviteten barna har ute vil være i nærheten av disse områdene, men det ser ut til at skolene ikke tar i bruk landskapet som er i dette nærmiljøet (Andersen, 2017, s. 237). Undervisningen som foregår i disse nærmiljøene, er mye mer brukt som naturfagundervisning og de andre fagene henger etter når det kommer til bruken av nærmiljøet som læringsarena (Andersen, 2017, s. 237).

Det finnes to ulike måter å bruke uteskole i skolens nærmiljø, leirmodellen og nærmiljømodellen. Ved å bruke leirmodellen velger vi ut en eller noen få plasser hvor man samles fast og besøker ofte. Med denne modellen blir elevene godt kjent med området og veien dit, og det blir også mulig å gjøre tilpasninger på området (Andersen & Fiskum, 2017, s. 23). Nærmiljømodellen er motsatt. Her har vi ingen fast møteplass, men vi utforsker nye steder hver gang vi har uteskole. På denne måten blir elevene kjent med en større del av nærmiljøet sitt. Disse modellene er egnet til ulike grupper elever. Leirmodellen passer best for de yngre elevene, siden her kan man velge en plass som ikke er så langt unna og elevene ikke trenger å gå så langt. Nærmiljømodellen passer best for de litt lengre ut i skoleløpet (Andersen & Fiskum, 2017, s. 23).

Museum er en svært aktuell læringsarena i forbindelse med historieundervisning. Her kan elevene få et levende møte med ulike samfunnsfaglige temaer i et historisk perspektiv. Elevene får faglige inntrykk som gir liv til lærebokas abstrakte framstilling. I museer er det ofte ferdig fremstilte guidede omvisninger med retoriske, overfladiske spørsmål og innlagte praktiske oppgaver, læringsutbytte ved slike opplegg er svært

usikkert (Jordet, 2010, s. 259). Det som kan være problematisk med slike opplegg er at det kan være en hvilepute for enkelte lærere. Å bruke museum som et pedagogisk fristed for å få en rolig dag med kun fokus på å være turlleder med fokus på elevenes disiplin, og det faglige blir overlatt til museumsguidene. Forskning tyder på at museumsbesøk er lite forberedt, har liten sammenheng med opplæringen og læreren ikke har oversikt over hva som skal skje (Jordet, 2010, s. 259). For å få et museumsbesøk til å fungere må det være nærsammenheng mellom klasseromsundervisning og museumsaktiviteten, elevene bør gjennomføre praktiske aktiviteter som de ikke kan gjøre inne på skolen og det krever aktiv deltakelse. Elevene må involveres som deltakere. Dersom undervisningen ikke blir koblet til et faglig tema som jobbes med i klasserommet vil læringsutbyttet være høyst vilkårlig, og det er usikkert hva elevene vil få ut av det. Elevene vil oppfatte besøket som fritid hvis det ikke er en klar hensikt med besøket. Det bør være en forventning at elevene skal ha et faglig læringsutbytte av et slikt opplegg (Jordet, 2010, s. 260).

2.11 Tilpasset opplæring

Tilpasset opplæring er en viktig del av skolen og det er lovpålagt at skole skal tilpasse opplæringen for alle barn. I opplæringsloven §1-3 *Tilpassa opplæring* står det at opplæringen skal tilpasses evnene og betingelsene hos den enkelte eleven (opplæringslova, 1999, §1-3). Det er mange mulige måter å tilpasse opplæringen på. Elever lærer i ulikt tempo og på ulike måter og tilpasset opplæring er tilrettelegging som skolen gjør for å sikre at alle elever får best mulig læringsutbytte av den ordinære opplæringen. Skolen skal tilpasse opplæringen gjennom ulike arbeidsformer og pedagogiske metoder, bruken av læringsmidler, og i arbeidet med læringsmiljøet, læreplaner og vurderinger (UDIR, 2019). Likeverd i skolen oppnås når man behandler elevene ulikt. Elevene skal få en tilpasset opplæring som den enkelte elev har muligheter til å forholde seg til (Jordet, 2010, s. 230).

En måte å tilpasse opplæringen på er å ha en mer variert opplæring. En mer variert og allsidig læringsprosess vil gi elevene trening i å bruke de redskapene de trenger for å lære. Variasjon i opplæringen i et inkluderende læringsmiljø oppfattes som en av hovedpunktene til en bedre skole (Jordet, 2010, s. 232). For å få til variasjon og god undervisning må man ha en opplæring som veksler mellom ulike former for elevaktive arbeidsmåter og kollektiv formidling (Jordet, 2010, s. 232). Hvis klasserom er eneste

læringsarena til disposisjon, blir variasjonene begrenset. Ensidighet i klasserommets teoretiske praksisformer er med på å forårsake kjedsomhet, lærevansker og atferdsproblemer. Dette er igjen med på å forsterke forskjellene mellom elevenes læringsutbytte. En løsning på dette problemet er å bruke skolens nærmiljø som læringsarena (Jordet, 2010, s. 232). Tilpasset opplæring skal i størst mulig grad skje gjennom variasjon og tilpasninger til mangfoldet i elevgruppen innenfor felleskapet (UDIR, 2019).

3 Metoder

Jeg har valgt å bruke design-basert metode som er en kombinasjon av flere metoder. Jeg starter med å begrunne dette valget og fordelene ved å bruke flere metoder i forskning. Siden jeg velger å bruke design-basert metode skal jeg utføre en pedagogisk samtale/intervju med lærer, hvor vi diskuterer våre oppfatninger av den første gjennomføringen, og vi kommer frem til nødvendige endringer. Disse forbedringene er da basert på den pedagogiske samtalen mellom lærer og meg på bakgrunn av observasjonene, elevtekstene og spørreskjema. Deretter forklarer jeg hvorfor jeg valgte denne metoden og hva design-basert forskning er på bakgrunn av relevant teori. Observasjon og intervju er en del av den design-baserte metoden, men jeg begrunner disse metodene i egne underkapitler. Til slutt går jeg gjennom de etiske retningslinjene for metoden jeg har valgt.

3.1 Design-basert forskning

Metoden design-basert forskning er en type intervensjonsforskning. Intervensjonsstudier innenfor utdanningsforskning dreier seg om å undersøke eller evaluere hvordan endringer skjer når nye metoder og arbeidsmåter innføres i klasserommet (Øgreid, 2021, s. 211). Den typen intervensjonsforskning jeg velger er pedagogisk designforskning som Anne Kristine Øgreid kaller det. Denne type forskning kan forstås som en rekke systematiske utprøvinger av undervisningsopplegg eller læremidler der hensikten er å utvikle nye teorier og praksiser som kan påvirke læring og undervisning i klasserommet på en positiv måte (Øgreid, 2021, s. 222). Hensikten med et slikt opplegg blir å teste ut et opplegg slik at man får innsikt i hvordan det kan forbedres både ved å utvikle og prøve ut nye midler eller undervisningsopplegg (Øgreid, 2021, s. 222). En utførelse av et slikt opplegg kan sammenfattes i følgende trinn, forberedelser til eksperimentet (analyse av praktiske utfordringer. Utvikling av nytt design basert på lokalteori) – Utprøving av undervisningsopplegg (Innsamling av data) – Drøfting mellom forskere og lærere med utgangspunkt i innsamlede data – Justering av undervisningsopplegget – Retrospektive analyser (refleksjoner og evaluering) (Øgreid, 2021, s. 223). Her kreves det samarbeid med lærerne som skal være med i undersøkelsen. Utfallet av prosjektet avhenger veldig mye av hvilke lærere som er med. I det ønskelige utfallet gir dette oss refleksjoner fra lærere med mye kunnskap og refleksjoner som er med på å bedre resultatet. Får å få metodemangfoldet frem i denne delen kan det utføres et intervju av

lærer etter utøvelsen av disse oppleggene. Innsamlingen av data kan også gjøres ved observasjon eller videoopptak, dette er to andre måter å få samlet inn data i en slik type forskning. På denne måten får vi dypere kunnskap om hvordan læreren oppfattet dette opplegget og en kan få bedre grunnlag til å vite hvordan vi kan endre og tilpasse det videre. Jeg har i mitt prosjekt valgt å ikke bruke videoopptak, grunnen til det er at jeg ikke tror det ville bidratt noe mer enn observasjonene til meg selv og lærer. For å få et større utbytte av observasjonene valgte jeg å samle inn elevtekster som elevene svarer på både før og etter opplegget, og jeg utviklet et spørreskjema som elevene svarer på til slutt.

3.2 Forholdet til lærer

Forholdet til læreren under et slikt forskningsprosjekt er avgjørende for resultatet av prosjektet. Slik Andersson-Bakken & Dalland forklarer det er det forskeren som designer undervisningsopplegget og læreren som gjennomfører det, men slik jeg har gjort det har jeg som forsker både planlagt og utført undervisningsopplegget (Øgreid, 2021, s. 225). Læreren som har mer erfaring i disse situasjonen fokuserer på observasjonene. På denne måten håper vi å få et bedre syn på hvordan elevene oppfatter undervisningen. Siden lærer kjenner elevene bedre, føler jeg dette var en god avgjørelse. På denne måten blir læreren fremdeles viktig i gjennomføringen og spesielt i den påfølgende diskusjonen, noe som er hovedrollen til læreren i en slik intervensjonsstudie (Øgreid, 2021, s. 225). I en slik metode skal det være et tett samarbeid med læreren både i gjennomføringen og av intervensjonene og i den påfølgende analysen og diskusjonen (Øgreid, 2021, s. 233).

3.3 Bruken av flere metoder

Man skiller forskningsmetodene inn i to kategorier, det er kvalitativ og kvantitativ metode. Forskningen klassifiseres som kvantitativ eller kvalitativ basert på hvilken metode vi velger for å samle inn og analysere data (Nyeng, 2021, s. 71). I kvalitativ forskning arbeider man med rikholdige skriftlige eller muntlige kilder som gir forskeren tolkninger i form av ord. Kvantitative metoder innebærer å arbeide med data i form av tall som kan analyseres statistisk (Nyeng, 2021, s. 71). Skillet mellom kvalitativ og kvantitativ metode kan forstås som ulike verktøy til ulike formål, og slik sett gir det lite

mening å sette dem opp mot hverandre da de brukes til hvert sitt formål. Mitt formål er å gå dypere og se mer spesifikt på et opplegg og bruken av en klasse.

Bruken av observasjoner og intervju eller kvalitative spørreundersøkelser kan være en måte å kombinere metoder. Hvis man for eksempel ønsker å analysere samspillet i en klasse eller hva som skjer med undervisningen når læreren introduserer nye måter å jobbe på kan observasjon være en god måte å samle data (Anker, 2020, s. 35).

Problemet med denne type metode er at man aldri kan være en observatør uten å tiltrekke seg noe oppmerksomhet fra elever. Man kan heller ikke klare å få med seg alt som skjer, siden det vanligvis er minst 20 elever i en klasse. Noen av dem vil komme og stille spørsmål og dette vil påvirke resultatet. For å finne ut av samspillet eller kulturen i en klasse trenger man mye tid med en klasse, så dette krever mye tid (Anker, 2020, s. 35). Å kombinere dette med et intervju med lærer eller en kvalitativ spørreundersøkelse til elevene kunne vært en god måte å få andre synspunkter på som vil kunne utfylle observasjonene man gjør. Intervju-undersøkelser er en veldig populær metode i masterundersøkelser. Det som er positivt med intervjuer er at disse er avgrensede og blir håndterbare som tekst. Gjennom et intervju kan man få meninger og erfaringer til enkelt personer. Ulempen ved et slikt intervju er at man ikke får sett hvordan intervjuobjektene opptrer eller handler i andre situasjoner (Anker, 2020, s. 37). Ved å kombinere et slikt intervju med observasjon får man fylt svakheterne til hver metode. Man får bedre begrunnede svar og flere perspektiver som kan være med på å svare på problemstillingen.

En kvalitativ spørreundersøkelse er et alternativ til et intervju. Ulempene med dette er at en kan ikke stille oppfølgende spørsmål og du vil ikke få like utfyllende svar som i et intervju (Anker, 2020, s. 39). Fordelen med en spørreundersøkelse er at det er mulig å sende til flere og de kan sende svarene tilbake. Dette gjør at det blir det mindre tidkrevende, så i en kombinasjon med observasjon som er veldig tidkrevende kan dette være et godt alternativ til intervju. For at spørreundersøkelsen skal være kvalitativ må det være mulighet til å svare utfyllende på spørsmålene. Det som kan være utfordrende når det kommer til bruk av flere metoder er dersom det ikke er planlagt godt nok. Det er krevende å analysere all dataen som samles inn og det å vite hvordan det skal brukes sammen.

3.4 Samarbeid med skolen

Jeg var tidlig i samtale med skolen og lærerne på trinnet jeg utførte prosjektet med. Ledelsen på skolen var veldig støttende til ideen om bruken av Brekkeparken, spesielt siden Brekkeparken er en del av skolens nærmiljø. Lærerne var også veldig positive til prosjektet, og ga meg full frihet til å velge tema og innhold. Jeg informerte læreren gjennom hele prosessen og spurte om råd og innspill, men det er jeg som har laget det første undervisningsopplegget. Endringene som ble gjort var gjort i samarbeid med lærer. Når det kom til utførelsen av opplegget var det veldig lett å finne en dato å gjøre dette på da alle lærerne på trinnet har vært veldig villige til å tilpasse så godt som mulig.

3.5 Intervju

Som tidligere nevnt har jeg valgt å bruke design-basert metode, som kombinerer flere kvalitative metoder. Jeg har valgt å bruke observasjon, intervju/samtale og spørreskjema. Lærer og jeg observerer elevene under hele dagen i Brekkeparken, elevene svarte på en kort spørreundersøkelse etter undervisningen, og i tillegg ble det gjennomført et intervju/samtale med læreren i etterkant.

Det første intervjuet med kontaktlæreren fant sted rett etter første dagen. Til dette intervjuet hadde jeg forberedt noen få spørsmål, men målet med intervjuet var å få en flytende samtale hvor vi reflekterer og diskuterer hvordan dagen har gått, både fra vårt og elevene sitt perspektiv. Spørsmålene jeg hadde forberedt var:

- Hvordan føler du denne dagen har gått? Er det noe du har lagt spesielt merke til?
- Hva fungerte/fungerte ikke?
- Noen forslag til endringer?

Dette var de grunnleggende delene samtalen var delt opp i. Mellom disse fløyt samtalen og vi delte observasjoner, tolkninger og meninger om hva som burde gjøres videre. Etter vi gjennomførte opplegget igjen med de nye endringene, utførte vi intervjuet like etter vi var ferdig. Dette var for å ha dagen friskt i minnet da vi hadde samtalen. I dette intervjuet startet vi med å gå gjennom hvordan endringene vi gjorde fungerte. Vi diskuterte generelt rundt dagen og så på forskjellene mellom klassene. Til slutt drøftet vi hvilke endringer vi kunne gjort videre på undervisningsopplegget.

Jeg tok lydopptak av samtalen med kontaktlærer, noe som var for å konsentrere meg om hva som ble sagt. Slik kan det bli bedre kommunikasjon og flyt i samtalen, og på denne måten kan jeg også be om utdyping og konkretisering dersom det trengs (Tjora, 2021, s. 180). Dette lydopptaket gjorde det også mye lettere å behandle dataene.

Transkriberingen av intervjuet ble gjennomført noen dager etter intervjuet. Jeg har ordrett transkribert det som ble sagt fra både lærer og meg, plukket ut det som er relevant og brukt dette i oppgaven til å støtte opp under påstander og begrunnelser.

3.6 Observasjon

Lærer og jeg diskuterte i forkant og ble enige om hva vi skulle se etter. Observasjonene foregikk gjennom hele dagen. Fra øyeblikket vi gikk inn i klasserommet har vi observert og tolket det elevene har gjort og hvilke reaksjoner de har hatt på det som har blitt lagt frem for dem. I klasserommet var det spørsmål om hvor godt de jobbet som lå som hovedfokus for våre observasjoner. Her ville vi vite hvordan elevene jobbet og om de faktisk fikk noe ut av denne type spørsmål. Spørsmålene var åpne, og vi visste ikke hvordan elevene kom til å håndtere dette.

I Brekkeparken prøvde vi å få med oss hvordan elevene reagerte på de ulike byggene. Først hvordan entreen til bygget var og så hvordan de reagerer på de ulike tingene inne i bygget. Det vi er særlig opptatt av er hva som tar oppmerksomheten til elevene og hvor interesse punktene deres ligger. Den andre delen ved observasjonen var under de muntlige gjennomgangene av det faglige stoffet. Følger elevene med, virker de interessert og får de faktisk med seg det som blir sagt? Dette var de grunnleggende tingene vi ønsket å få med oss inne i bygget. Hvilke oppfatninger lærer og jeg fikk er basert på disse observasjonene.

3.7 Spørreundersøkelse

Videre i forskningen har jeg også i bruk en spørreundersøkelse. Dette er for å få en oversikt over elevene sine meninger om dagen og hvilke endringer de mener er nødvendig. Dette er en vanlig begrunnelse for å bruke spørreskjemaer i utdanningsforskning (Frønes & Pettersen, 2021, s. 167). Spørreundersøkelsen jeg har brukt er på fem spørsmål som elevene skal svare kort og konkret på. Denne

undersøkelsen er anonym, og det blir ikke samlet inn noe personlig informasjon fra elevene.

Det brukes også spørreskjemaer generelt i skolen for å blant annet få informasjon om hvordan elever trives og har det på skolen. Kanskje den mest kjente spørreundersøkelsen innenfor skolen er Elevundersøkelsen. Denne i likhet med andre spørreundersøkelser i skolen er for å måle trivsel blant lærere, elever og skoleledere. Spørsmålene på slike spørreundersøkelser er som oftest helt like for alle som deltar, og i mitt tilfelle er det også slik (Frønes & Pettersen, 2021, s. 167). Resultatene i spørreundersøkelsen er for å støtte endringer og valg som blir tatt underveis i planleggings prosessen av undervisningen. Ved å samle inn meningene til elevene har vi også fått med elevmedvirkning i undervisningen. Undervisningen er for elevene, så de burde også få muligheten til å påvirke den, og med denne spørreundersøkelsen får de gjort det. «Læreren skal legge til rette for elevmedvirkning og stimulere til lærelyst gjennom muntlige, skriftlige, praktiske og digitale måter å arbeide med faget på» (UDIR, 2020), målet med spørreundersøkelsen blir da et middel for å kunne innføre elevmedvirkning på en god måte.

3.8 Utvalg

Valget av utvalg for oppgaven var ganske enkelt. Jeg fikk muligheten til å samarbeide med en skole der jeg tidligere har vært utplassert som student og jobber som tilkallingsvikar. Jeg har jobbet mye med klassene jeg gjennomførte undervisningsopplegget sammen med, så jeg har allerede en god relasjon til elevene. I disse to klassene er det til sammen 40 elever. Prosjektet ble godkjent av NSD og alle elevene fikk sendt med et informasjonsskriv basert på malen på hjemmesiden til sikt (Vedlegg 1). Jeg har samarbeidet mye med alle lærerne på trinnet og hatt mange samtaler med faglæreren jeg skulle ha denne dagen med.

3.9 Forskningsetikk

Formålet med forskningsetikk ifølge regjeringen er «Å bevisstgjøre forskerne selv og samfunnet generelt om de etiske problemstillingene som oppstår som følge av moderne forskning, knyttet både til resultat av forskning og forskning som prosess» (Regjeringen, 2016). Man kan dele forskningsetikk inn i to deler, det forskningsinterne

og forskningseksterne. Det forskningsinterne er de reglene og normene som gjelder saklighet, åpenhet og redelighet internt i forskningssamfunnet (Nyeng, 2021, s. 159). Dette handler om hvordan forskningen skal gjennomføres og rapporteres. Dette går på validiteten til studien. Eksempel på brudd ved dette er når forskere påvirker studien ved å endre på resultatene eller utelate informasjon.

Det forskningseksterne går på dette med forskerens forhold til deltakerne i undersøkelsen. Forskningens rolle i samfunnet er handlinger som bryter med normene i samfunnsoppdraget deres (Nyeng, 2021). Det er også en formell del av forskningsetikken, som gjelder personvern og informantens anonymitet. Det er viktig at informantene blir behandlet på en forsvarlig måte og at man som forsker tenker over sin egen rolle i studien (Anker, 2021, s. 104). I helhet handler forskningsetikk om å opptre etisk og ikke utnytte menneskene vi forsker på, sammen med eller utnytte svakere grupper i samfunnet for å få de resultatene man er ute etter.

Det er også etiske hensyn man må ta når det kommer til intervjuet, observasjonene og spørreundersøkelsene. Når det kommer til etikken i forbindelse med intervjuer, er det knyttet til presentasjonen av data og selve gjennomføringen av intervjuet. I selve gjennomføringen av intervjuet er forskningsetikken knyttet til at informanter ikke skal komme til skade. I dette tilfellet har jeg ikke drevet med et eksperiment som kan komme til å skade noen av deltakerne, og det blir heller ikke tatt opp noen følsomme temaer som kan forårsake ubehag. Deltakeren til dette intervjuet skulle ikke svare på noen personlige temaer og har ikke trengt å dele noe form for personlig informasjon, men deltakeren har blitt informert og var klar over at de kunne trekke seg om de ønsker det (Tjora, 2021, s. 187).

Under observasjonen av denne økten var verken lærer eller jeg helt nøytral, da vi kjenner alle elevene til en viss grad. Dette kan være med på å skape tanker og meninger basert på det vi allerede vet. I dette tilfellet skulle vi ikke observere enkeltelever, men ha en oversikt over hele klassen sin reaksjon til de ulike delene av undervisningen. Det ble heller ikke tatt noen opptak i form av verken video eller lyd av elever denne dagen. Vi har begge vært aktivt involvert under hele observasjonen, og dette kan ha vært med på å påvirke det vi har sett. Når det kommer til generelle etiske hensyn man må ta til betraktning ved observasjon er det at man opptrer mer eller mindre som en involvert

gjest i en sosial situasjon vi senere skal rapportere fra (Tjora, 2021, s. 92). Det er også etiske vurderinger når man tolker og representerer resultater. Målet er å gjengi en nøytral og upartisk presentasjon av resultatene. Jeg skal presentere mine funn og diskusjoner nøye slik at forskningen blir transparent, og på den måten kunne vise til andre hvordan jeg kommet frem til mine analyser og konklusjoner. Dette blir gjort ved å gi innsyn til all data og analyser, ikke bare de som passer den teoretiske modellen best (Frønes & Pettersen, 2021, s. 204).

Planen var å gjennomføre undervisningsopplegget sammen med samfunnsfaglæreren på trinnet, med det oppstod utfordringer dagen jeg skulle utføre opplegget da læreren var syk og ikke kunne være med. Derfor var en av de andre kontaktlærerne med denne dagen. Kontaktlærer er ikke samfunnsfaglærer, men har vært kontaktlærer for disse to klassene i to år og kjenner dem godt. Kontaktlæreren har skrevet under på samtykkeskjema som er laget på malen fra NSD (Vedlegg 2).

4 Faglige temaer

I undervisningsopplegget jeg har utviklet er det flere ulike temaer som jeg har valgt ut på bakgrunn av ønsket læringsutbytte og den didaktiske teorien. Jeg skal i dette kapitlet gå gjennom hvilke samfunnsfaglige temaer jeg valgte å ta i bruk og begrunnelsen bak valgene. Hovedtemaene jeg tok for meg var Niels Aall, levestandard, skole på 1800-tallet og kosthold. Niels Aall og herregården var det første vi besøkte, deretter Kleivbutikken hvor fokuset var på levestandard og til slutt skole og kosthold i bondestuene. I læreplanverket for samfunnsfag er det ingen klare forventinger til det historiske innholdet i undervisningen. Jeg har derfor valgt temaer som er med på å styrke de ferdighetene elevene skal utvikle innen de er ferdig på 7. trinn, men også skal videreutvikle senere i skoleløpet. I løpet av dagen får elevene sett flere ulike typer kilder som de må vurdere som relevante og pålitelige. Elevene får se konkrete bygg fra 1800-tallet, brev fra Niels Aall, sitater fra barn, historier fra minnetekster, og vandrehistorie fra Herregården. Flere ulike typer kilder blir presentert for elevene. På 1800-tallet var samfunnet preget av store økonomiske forskjeller. Klassebakgrunn hadde stor betydning for folks livssituasjon og muligheter. Ved å bruke dette temaet får elevene innsikt i historiske forhold og de får reflektere over betydningen av sosiale forskjeller i menneskers liv.

Under hele planleggingen har *undring og utforskning* (UDIR, 2020), vært et fokus. Som et kjerneelement i samfunnsfag har dette blitt lagt opp til gjennom valget av alle temaene. Ved å bruke de store kontrastene på levestandard og kosthold mellom Niels Aall, arbeiderboligen og bondestuen får elevene sett hvordan man levde på 1800-tallet fra ulike perspektiver som er en del av *samfunnskritisk tenkning og sammenhenger*, «de skal vurdere kunnskap, hendelser og fenomener fra ulike perspektiver» (UDIR, 2020).

Jeg har brukt flere ulike temaer for å få en faglig variasjon, dette er for å prøve å få et tema som kan interessere alle elevene i løpet av dagen. Det forventes ikke at elevene skal kunne alt av det faglige innholdet, men at det er et tema som er med på å hjelpe dem til å se sammenhenger og litt bedre forståelse for fortid og nåtid. Ved å la elevene være utforskende og utfordre elevenes nysgjerrighet skaper dette interesse for å jobbe videre med spørsmålene. Å jobbe med spørsmål rettet mot fortiden, men som også henger sammen med deres nåtidsforståelser er viktig for å lykkes med undervisningen (Poulsen, 2018). Å arbeide med historie trenger ikke være abstrakt, men det bør ta

utgangspunkt i noe konkret og observerbart (Poulsen, 2018). Å relatere til historiene til byggene vi besøkte, ligger til grunne for flere av valgene jeg tok da jeg lagde undervisningsopplegget.

4.1 Byggene vi besøkte

I løpet av dagen besøker vi byggene Søndre Brekke, Kleivbutikken og Arbeiderboligen, og til slutt Vreimstuga, men til på dag to besøkte vi Rambergstugo istedenfor Vreimstuga. Hovedhuset på Søndre Brekke som var det første bygget vi besøkte ble bygd i 1790, men historien til Søndre Brekke kan spores helt tilbake til 1400-tallet (Telemark Museum, 2023).

Fremsiden til Søndre Brekke sitt hovedhus *Bilde 1-2*

Rett på innsiden av ser man bilder av Niels Aall og hans kone Christiane. Det er møbler med flere detaljer i gull og mange pyntegjenstander. I første etasje er det en spisesal som er stelt i stand til selskap, et soverom, et kontor og et stort kjøkken med utstilling av falsk mat som var vanlig å spise på 1800-tallet. I andre etasje er det et eget rom med ballsal, tre soverom og et kontor. På veggene i andre etasje er det mange bilder av ulike personer og ulike hendelser, flere av bildene er med franske flagg og tydelig referanser til Napoleonskrigene.

Fra innsiden av Kleivbutikken *Bilde 1-3*

Kleivbutikken som lå på adressen Tomtegata 2 var en kolonialbutikk fra 1884 helt frem til 1970. Butikken ble en del av museet i 1979. Det er ikke mye rom inne i butikken, så det er ikke mange som kan være inne samtidig, men det er et stort utvalg av varer å se. I samme bygg var det bolig for tre familier, dette ble kalt arbeiderboligen (Telemark museum, 2022). Innredningen og varene som er i butikken er ikke fra 1800-tallet, men det er annerledes nok til at elevene skal kunne se at det har skjedd endringer.

Arbeiderboligen som også ligger på Tomtegata 2 *Bilde 1-4*

Arbeiderboligen er et anneks til Tomtegata 2. Den er innredet med kjøkken, stue og en liten gang. I tillegg er det utedo og vedskjul. Kjøkkenet ble brukt til mange ulike formål, det var et matlagningsrom, spiserom, oppholdsrom og til tider soverom. Til å være en veldig liten bolig kunne det være familier med mellom åtte til ti personer som bodde (Telemark museum, 2022). Dette er en stor kontrast til hvordan Niels Aall som bodde noen hundre meter unna.

Vreimstuga fra Bø (1630) *Bilde 1-5*

Vreimstuga er en typisk bondestue fra 1600-tallet. Inne i Vreimstuga er det to rom, det er hovedrommet, og et lite lagringsrom hvor det ikke var noe. I hovedrommet var det en liten seng, noen benker og et stort bord. Oppvarming og matlaging ble gjort gjennom åpen ild og ljore. Treverket er originalt, men det er bygget om til skorsteinsstue i ettertid (Telemark museum, 2022).

Rambergstugo (1750) fra Ramberg i Heddal *Bilde 1-6*

Rambergstugo er en typisk bondestue fra en vanlig gård på 1700-tallet. Det er en toetasjes bygning med gjestestue og en flott innredning i andre etasje. Interiøret i bygget er vanlig for bondestier fra 1850 og utover.

Innredninger i andre etasje i Rambergstugo *Bilde 1-7 (Thomasz. Wacko/NIA)*

I Bygget var det en stue i første etasje som er lik innsiden av Vreimstuga, men i andre etasje er det innredet med benker, noen skap og en barneseng. Det er også et eget rom med en hems (Telemark museum, 2022). På alle veggene og taket i stuen i andre etasje

er det rosemaling. Dette ble gjort på sent 1700- tidlig 1800-tallet (Norsk industriarbeider museum, 2023). Her får vi se et bygg fra omtrent samme tid som arbeiderboligen. Det skjedde ikke mye oppussing og renovering på denne tiden så dette bygget ble brukt som like lenge som arbeiderboligen. Her kan elevene få sett kontrastene mellom hvordan det var å bo i byen og på gård.

4.2 Niels Aall

Niels Aall er en sentral del av undervisningsopplegget jeg har laget. Niels Aall var en av de tidligere eierne av Søndre Brekke som er Herregården i Brekkeparken. Grunnen til at jeg har valgt å fokusere på Niels Aall og ikke noen av de andre tidligere eierne av Søndre Brekke er på grunn av hans innflytelse på Skien og at hans involvering av erklæringen grunnloven i 1814. Ved å bruke noe elevene kjenner fra før (Brekkeparken) knytter jeg dette opp til en historisk person. På denne måten kan det bli lettere for elevene å forstå sammenhengen mellom historien og deres ekte liv (Poulsen, 2018). Historien rundt Niels Aall er en god start på å se de store kontrastene mellom fattig og rik på begynnelsen av 1800-tallet. Niels Aall var en velstående person som hadde en betydelig høyere levestandard enn de fleste, dette kommer tydelig frem i Søndre Brekke gjennom innredningen, dekorasjonene og størrelsen på huset. Etter anbefalinger fra ansatte ved Telemark museum har det meste av informasjon om Niels Aall blitt hentet fra Store Norske Leksikon. Ved å bruke Niels Aall som er en ekte person som har bodd i bygget er målet at elevene kan leve seg inn i tiden vi snakker om, ved å fortelle om hans liv og hvordan han hadde det, ønsker jeg at elevene skal videre utvikle den historiske empatien og bevisstheten.

Jeg starter med å gå gjennom hvem Niels Aall var og hva han drev med. Her forteller jeg blant annet at han tok en utdanning i utlandet, noe som skilte seg fra vanlige folk på denne tiden. Da han kom tilbake fra London og Paris hvor han tok denne utdanningen begynte han å jobbe i firmaet til sin far som var tømrer. I 1800 startet han sitt eget firma, hvor han eide flere skip, drev med trelasthandel og kornhandel. Det var slik han ble en av landets ledende forretningsmenn. (Gjeruldsen, 2022). Her utdyper jeg rundt temaet kornhandel, hva import betyr og hvordan handel foregikk på 1800-tallet, og hvor viktig dette faktisk var (Johannesen, 2022). Grunnen til at jeg valgte å fremheve dette var fordi import er en stor del av elevene sin hverdag. Mye av maten de spiser, det meste av klær og ting de har er eller inneholder noe som er importert. Dette sørger jeg

for å få tydelig frem for elevene også. Niels Aall tok over rådmannsemetet i 1810 og var grunnen til at han flyttet ned til Skien fra Ulefoss. Kompetansemål som blir dekket her er «utforske kulturminner og hvordan mennesker levde i den tiden kulturminnene er fra, og sammenligne med hvordan vi lever i dag» (UDIR, 2020), gjennom besøket av herregården får elevene utforsket hvordan Niels Aall levde og sett hvor annerledes det var fra hvordan elevene lever i dag. Elevene får en liten historie som knyttes til det faktiske stedet de står i, og dette er med på å bygge broen mellom historien til elevenes virkelige liv (Jordet, 2010, s. 251). Før besøket til Brekkeparken blir elevene informert om hvor kaldt det er i de ulike byggene og at de må kle seg godt. Elevene får kjent på kroppen hvor kaldt det faktisk kunne bli. Dette bygger på den historiske empatien.

I herregården introduserer jeg først kosthold til de rike. Dette valgte jeg å gjøre her siden vi fikk stå inne på kjøkkenet til Niels Aall, hvor det var plassert ut mat de rike spiste på denne tiden. Rikmannskost på 1800-tallet var et stort utvalg av kjøtt og bakverk med gode råvarer. Gjerne helstekt gris eller kalv med masse forskjellig utvalg av sideretter, og hveteboller med bær og krem til dessert. Vi finner også oppskrifter fra denne tiden hvor de bruker skilpadde og haifinner (Kålen, 2018). Dette bruker jeg for å forhåpentligvis få en sjokkeffekt hos elevene. Dette gjør de blir overrasket og fanger på denne måten oppmerksomheten deres. Dette er for å få frem den historiske bevisstheten til elevene, at det har skjedd flere endringer i matvanene. Dette kobler jeg videre til husmannskost og fattigmannskost senere i undervisningsopplegget for å forhåpentligvis skape en sammenheng og fremheve de store kontrastene som har forsvunnet litt i dagens samfunn.

Videre i herregården tar jeg frem et sitat fra Niels Aall. «Alt i 1808 hersket det nød i store deler av østlandsområdet, og utover våren og forsommeren 1809 stod en overfor en hungerkatastrofe». «Her hørtes ikke andet enn jammerskrig efter korn og snart er alle beholdninger udtømte» skrev Niels Aall fra Skien 21. mai 1809 (Schneider, 1914, s. 173). Hungersnøden i perioden 1807-1814 rammet østlandsområdet hardt (Ottosen, 2020). Niels Aall ble til slutt utnevnt til ridder av det danske kongehuset for sitt arbeid under Napoleonskrigene, hvor han i Skien og Porsgrunn hjalp innbyggerne med å skaffe mat (Gjeruldsen, 2022). Jeg fremhever dette med å vise til medaljen han har på seg på de aller fleste bilder av han som henger i boligen. Her bruker jeg også bildene som konkreter til å vise elevene hvem han var som igjen er med på å gjøre det mer ekte for

elevene (Poulsen, 2018). Dette tok jeg med for å styrke den historiske bevisstheten til elevene. Ved å ta direkte sitat fra Niels Aall, samtidig som vi er i det som var hjemmet hans håper jeg vil gjøre det mer nært for elevene. Sitatet fremhever jeg som en type pålitelig kilde.

I sammenheng med Niels Aall valgte jeg å ta med litt om Napoleonskrigene. Elevene i denne klassen vet jeg fra før av er interessert i ulike temaer rundt krig, da de tidligere også spurt om å få lære mer om 1. og 2. verdenskrig. Jeg snakker derfor om hvilken måte Norge var involvert i Napoleonskrigene på og at dette gikk utover Niels Aall på grunn av vanskeligheter for import og eksport som vi snakket om tidligere i omvisningen. Niels Aall ble som nevnt betydelig påvirket av Napoleonskrigene. Etter at Storbritannia bombarderte København i 1807 og stjal med seg orlogsflåten, ble Danmark-Norge involvert i krigen. På grunn av dette angrepet etablerte Napoleon en fastlandsblokade, som gjorde slik at Danmark ikke hadde kapasitet til å hindre britiske orlogsskip å blokkere samvirket mellom Danmark og Norge (Njåstad, 2022). Dette påvirket Niels Aall direkte ved at importen av korn ble betydelig mye vanskeligere og eksporten av tømmer ikke var mulig. Siden Storbritannia var det dominerende markedet stanset eksporten helt (Johannessen, 2022). Til slutt går vi fort innom hans involvering i erklæringen av Grunnloven på Eidsvoll i 1814 (Gjeruldsen, 2022).

4.3 Levestandard og kosthold

Levestandard kom som et naturlig tema med tanke på at vi har ekte eksempler på hvordan man levde på 1800-tallet. Byggene i seg selv blir derfor mye av innholdet. Å gjøre elevene klar over at dette faktisk var slik de levde på 1800-tallet var noe jeg la mye vekt på. For å bruke levestandard som tema i en vanlig klasseromsundervisning gjør det mer abstrakt for elevene. Det er mulig å se på bilder fra internett eller bøker, men det kan fremdeles være vanskelig for flere å sette seg inn i hvordan de levde. Ved å gjøre dette blir det lettere å se sammenhengen mellom fortid og nåtid (Poulsen, 2022, s. 25). Videre snakket jeg om hva folk vanligvis jobbet med og hvordan de pleide å skaffe varer. Gjennom mangesysleri fikk de fleste inntekten sin gjennom å kunne drive i skogen, ta arbeid i bergverk og på sagbruk, eller drive med annen type håndverk (Myhre, 2021). Ved å tydeliggjøre hvor mye de måtte jobbe og hvor mye fysisk arbeid de måtte gjøre, ønsker jeg å få elevene til å bli mer bevisst på endringen som er i dag. Jeg forklarer til elevene at bygget var brukt som kolonialbutikk og bolig for tre familier,

det var arbeiderfamilier som bodde her. I arbeiderboligen bodde det store familier selv om det kun var kjøkken og stue. Utedo og vedskjul hørte til boligen og vann måtte hentes i en vannpost i gata (Telemark museum, 2022). Dette bygget kommer som en kontrast til hvordan Niels Aall bodde. Arbeiderboligen var fra starten av 1900-tallet og var en del av begynnelsen av sentraliseringen. Bygget er lite og det er ikke mange rom, dette håper jeg er med på å styrke den historiske bevisstheten rundt hvor store forskjeller det var. Historisk empati kommer også frem gjennom dette, ved å være i et lite hus sammen med flere andre kan dette bidra til at elevene kjenner på kroppen hvor trangt og lite huset var. Jeg forklarer hvordan handelen foregikk i butikkene og at det vanligvis ble handlet på bok, og gjorde opp for seg en gang i uka og at de fleste i nabolaget handlet her (Telemark museum, 2022). Grunnen til å fremheve dette er at Kleivbutikken ikke er flyttet på. Den har stått der helt siden den ble bygget. Kleivbutikken hadde vært den lokale butikken til flere av familiene til elevene. Dette er et virkemiddel for å skape historie bevissthet, elevene begynner forhåpentligvis å forestille seg hvordan det hadde vært å bruke denne butikken. Det var flere slike typer butikker rundt om i landet på denne tiden, dette var rundt da folk begynte å flytte inn i byene. Industrien begynte å vokse og jobbmulighetene ble større. Rundt midten av 1800-tallet var Norge i en god vekst og levestandarden var på vei opp. Grunnen for den økende økonomien til Norge var i hovedsak eksport av i hovedsak fisk og tømmer, og begynnelsen på industrialiseringen (Myhre, 2021).

Jeg valgte ut en historie om sønnen til en baker som jeg fortalte til elevene. Denne historien ble hentet fra en bok med samlinger av autentiske fortellinger om barndommen på slutten av 1800-tallet/tidlig 1900-tallet. Jeg valgte denne for å vise elevene hvordan barn hadde det, for å vise dem hvor mye de måtte jobbe og hvor tungt det var (Dalfløyen, 1972, s. 122). Jeg valgte å endre til en annen historie etter dag én, jeg ønsket å finne en historie som elevene kan relatere mer til. På dag to fortalte jeg en historie om en gutt som ikke hadde råd til å fortsette på skolen og gutten måtte betale for sin egen konfirmasjon dersom han å konfirmere seg. Gutten begynte å jobbe og vi får en innsikt i hvor mye han tjente og hvor mye ulike ting kostet på tidlig 1900-tallet (Dalfløyen, 1972, s. 25). Her får elevene vite hvor mye penger han tjente, noe som ikke var veldig mye. Igjen går dette på historiebevisstheten til elevene. Dette blir med på å sette ting i perspektiv, de måtte jobbe hardt og lenge for å ikke tjene så veldig mye, men i dag trenger de kun å gå på skole og er ingen krav til å måtte jobbe. Dette setter også

hvor mye ting kostet på denne tiden i perspektiv, gutten fikk tjent litt over 60kr og satt igjen med noe etter en helt konfirmasjon. Grunnen til at jeg har valgt ut disse historiene er fordi historie kan være et vanskelig fag for noen elever. Det er utfordrende for mange å se sammenhengen mellom fortiden og nåtiden (Poulsen, 2018). Derfor har jeg valgt historier som kan bidra til forståelsen av hvordan samfunnet har vært slik at de kan se at det har vært en utvikling frem til i dag.

4.4 Skole på 1800-tallet og barnearbeid

Jeg ønsker å bygge videre på temaet barnearbeid siden dette er noe som jeg tror kan interessere elevene. Jeg forteller en historie om en gutt som jobbet som gjeter et godt stykke unna der han bodde. I historien får vi høre hvor tungt det var å jobbe, gutten var helt alene ute i skogen og jobbet lange dager. Gutten forteller også om hvor syk han hadde vært, så jobben han gjorde var ekstra tung. Vi får høre om hvor ensom og trist han var og hvor lite han likte å jobbe (Sogner & Hodne, 1985, s.56). Dette igjen håper jeg kan være med på å øke den historiske bevisstheten til elevene, denne gutten var 9 år gammel så det er veldig nært elevene. Dette håper jeg gjør at elevene relaterer med til historien. Ved å beskrive følelser håper jeg det er med på å sette i gang følelsene til elevene, at elevene kan vise empati for denne historiske personen jeg forteller om.

Det siste temaet jeg tok opp var skole, for å så avslutte med litt mer om kosthold. Skolen varte ikke like lenge fra midten av 1800-tallet som den gjør i dag. Under dette temaet tok håpet jeg på en del svar fra elevene. Her la jeg opp til flere spørsmål elevene kunne gjette seg frem til. Det startet med et utdanningssystem på midten av 1800-tallet og da var det tre trinn. Her skulle elevene lære å lese, skrive, regne også kunne historie, geografi og naturfag (Hagemann, 2020). I 1870 var det fire av fem barn som fikk gå på faste skoler, og mot de siste tiårene av 1800-tallet var kristendom, realfag, modernespråk og norsk og historie viktige fag. Jenter fikk også adgang til de fleste utdanninger på lik linje med gutter (Jarning, 2023). Elevene gikk minst 12 uker på skole i året, men elever med velstående familier hadde en uavbrutt skolegang og elever fra vanlige familier måtte ofte jobbe og kunne ikke gå på skole uavbrutt (Sogner & Hodne, 1985, s.58). Selv om det var ulikheter var det fremdeles skole for alle ikke bare skoler med klasseskille, offentlig utdanning skulle være på lik linje med privat skoler (Hagemann, 2020). Videre tok jeg med noen sitater fra barn og hva de syntes om skolen, dette er igjen for å prøve å påvirke den historiske bevisstheten til elevene. Disse

sitatene snakker godt om skolen og hvor snille lærerne var (Sogner & Hodne, 1985, s.56). Det siste jeg gikk gjennom var hva en vanlig familie spiste på 1800-tallet. Jeg tok også med en meny på hva de fikk servert på en internatskole i Oslo på 1800-tallet (Kålen, 2018). Dette kobles tilbake til de skriftlige oppgavene.

5 Undervisningsopplegg for dagen i Brekkeparken

På bakgrunn av læreplanverket i samfunnsfag har jeg utviklet et undervisningsopplegg for en hel dag i Brekkeparken. Undervisningsopplegget har størst fokus på historisk bevissthet, undring og utforskning gjennom stedsbasert læring og bruken av nærmiljøet. Lokaliteten som jeg har valgt er en del av nærmiljøet der elevene oppholder seg til det daglige, dette er en sentral del for valget av stedet. Som forberedelse til undervisningsopplegget valgte jeg å bruke et undervisningsplanleggingskjema, her har jeg satt opp rammefaktorer, elevforutsetninger, kompetansemål, mål for økten slik det blir vist til elevene og et generelt innhold. Dette er satt opp i forkant og det hadde jeg med som et slags manus. Dette har jeg satt opp slik at jeg har en plan for dagen, men om det er nødvendig kan det endres underveis. Undervisningsopplegget er planlagt til å bruke en hel dag. Det er delt opp i tre deler. Opplegget starter på skolen, fortsetter deretter til Brekkeparken og avsluttes tilbake på skolen igjen.

5.1 Undervisningsopplegget for dag en

Når vi startet dagen, gikk vi gjennom hva vi skulle gjøre gjennom hele dagen. Jeg skrev opp målene for dagen på tavla, målene var:

- Vite hvem Niels Aall var og hans betydning for byen.

Niels Aall er en sentral del av Skiens historie. Han hadde stor innflytelse på byen elevene er en del av og han var en del av grunnleggelsen av Norge som et selvstendig land. Dette gjør Niels Aall til en ganske interessant person, som med stor sannsynlighet kommer til å skape engasjement hos elevene.

- Elevene skal ha større forståelse for hvordan levestandarden og kostholdet var på 1800-tallet.

I dagens samfunn er det stort fokus på kosthold. Dette blir reklamert for og vist frem i stor grad på ulike sosiale medier. Dette er derfor et tema som elevene har en viss kunnskap om fra før, men de har lite kjennskap til kunnskapsmålet jeg har satt opp. Kostholdet på 1800-tallet og hvor stor forskjell det var mellom fattig og rik på denne tiden er temaer som er mulig å relatere til og er derfor en god inngang til forståelse for historiske endringer. Hvordan fortidens menneskers opplevelser var annerledes enn elevenes egne, vil være en måte å lære elevene historisk empati. Levestandarden på 1800-tallet er ganske ulikt fra i dag. Forskjellen mellom fattig og rik var mye større på denne tiden, dette kan bidra til at elevene setter ting litt i perspektiv. Dette inngår også i

et av kompetansemålene for 4. trinn i samfunnsfag. «Elevene skal utforske kulturminner og hvordan mennesker levde i den tiden kulturminnene er fra, og sammenligne med hvordan vi lever i dag» (UDIR, 2020).

- Få en bedre kjennskap til nærmiljøet og lokal kultur arv.

Begrunnelsen for dette målet er på bakgrunn av den overordnede delen til samfunnskunnskap i LK20 som oppfordrer til at elevene utforsker sitt lokale miljø og lokalsamfunnet.

- Utforske og se hvordan personer med ulike klassebakgrunn levde på 1800-tallet.

Lærerplanen i samfunnsfag oppfordrer til at elevene skal ut av klasserommet og utforske sitt nærmiljø. Med alle de mulighetene Brekkeparken tilbyr, kan elevene virkelig få utforsket og opplevd historien fra 1800-tallet på en helt annen måte. Dette legger opp til å kunne utforske og lære aktivt.

Disse målene treffer spesifikt to av læringsmålene på kompetansemålene i LK20 for samfunnsfag.

- «utforske hvordan mennesker i fortiden livnærte seg, og samtale om hvordan sentrale endringer i livsgrunnlag og teknologi har påvirket og påvirker demografi, levekår og bosettingsmønstre»
- «utforske kulturminner og hvordan mennesker levde i den tiden kulturminnene er fra, og sammenligne med hvordan vi lever i dag»

Første delen av opplegget gikk ut på at elevene skulle svare på noen åpne spørsmål for at jeg skulle få en oversikt over hva elevene tror og forventer til byggene og hvilke kunnskaper og forståelse de har for den faglige tematikken. Temaene som blir tatt opp er forhåpentligvis relevant og lærerikt for elevene. Dette ble gjort for å forhåpentligvis skape en nysgjerrighet til dagen og gi elevene ting å se etter. Å stille åpne spørsmål er nødvendige og skal være veiledende i elevenes arbeidsprosess (Poulsen, 2018).

Dette er spørsmålene jeg valgte ut.

1. Lag en meny for hva du tror de spiste i løpet av en vanlig dag.

Ved å få elevene til å sette opp en meny for en vanlig dag får jeg en god oversikt over hva de tror de spiste, og hva elevene tror de hadde tilgjengelig. Man får en forståelse for hvilken kunnskap elevene har om denne tiden.

2. Tror dere alle barn gikk på skole?

Elevene har fått mye gjennomgang av hvor store forskjeller det har vært på befolkningen gjennom historien. Her forventer jeg at en del av elevene svarer at det kun

var gutter som gikk på skolen på 1800-tallet. Jeg vet de har hatt mye om likestilling og at gutter og jenter fikk like rettigheter ganske sent.

3. Hva tror dere de lærte på skolen?

Her regner jeg med å få en bedre oversikt over hvor store forskjeller elevene tror det var på skolen fra 1800-tallet til i dag.

4. Hvordan tror dere det ser ut i Herregården til Niels Aall?

Ved å få elevene til å beskrive herregården får de forestilt seg hvordan det ser ut. Dette bygger opp på forventningene til elevene. Hvordan tror de faktisk det ser ut i et herskaps hus fra 1800-tallet, dette setter dem også opp for en overraskelse dersom det ikke er som forventet. Herregården er veldig gammel og selve bygningen merker man godt er gammel, også temperaturen der inne er ganske lav.

5. Tror dere dagligvarebutikken så lik ut som i dag?

Dette spørsmålet bygger på samme forventinger som forrige. Ved å få elevene til å forestille seg hvordan det så ut og hva de solgte setter vi i gang tankeprosessen til elevene og de bygger opp sine egne forventinger til omvisningen.

5.1.1 I Herregården til Niels Aall

Etter at elevene har svart på disse oppgavene tar vi turen til Brekkeparken, her begynner vi omvisningen med Herregården som Niels Aall bodde i på starten av 1800-tallet. Niels Aall er eieren vi skal ha fokus på i dag. Vi starter omvisningen med en muntlig del hvor jeg går gjennom den faglige delen jeg har planlagt.

Jeg starter med å stille elevene et par spørsmål. Deretter å starte på det muntlige igjen, slik skiftet det underveis for å prøve å skape en type samtale mellom lærer og elev.

- Noen som vet hvem Niels Aall var?
- Noen som vet hva han drev med (Jobbet med)?

Disse spørsmålene er valgt for å se om elevene har noen forkunnskaper om Niels Aall. Jeg prater deretter videre om Niels Aall, her nevner jeg hvor han var fra, hva han jobbet med og passer på å få med det som gjør han relevant for Skien by. De neste spørsmålene jeg stiller er oppfølgings spørsmål til det jeg snakker om. Disse spørsmålene stiller jeg fordi her er det noe som relaterer veldig til elevene sitt vanlige liv i dag. Med tanke på hvor mye elevene handler på nett og hvor alt de har på seg og spiser kommer fra andre land. Ved å relatere det så mye som mulig til elevene håper jeg elevene er mer deltakende og de blir mer aktive i læringen.

- Hvorfor var kornhandel så viktig?
- Noen som kan tenke seg hvordan handelen foregikk på 1800-tallet?
- Er det noe vi har import av i dag?

Etter disse spørsmålene starter jeg å stille elevene noen spørsmål angående Napoleonskrigen, dette er for å se om det faktisk er noen som har forkunnskaper om dette. Dette er et tema jeg valgte å ta med siden Niels Aall faktisk ble veldig påvirket av denne krigen. Denne krigen hadde også direkte påvirkning på byen som disse elevene bor i, så det kan være med på å gjøre det litt mer nært for elevene og skape enda litt mer engasjement. Spesielt fra guttene sin side, siden dette er tema som gutter vanligvis interesserer litt mer.

- På starten av 1800-tallet startet det en krig, noen som vet hvilken krig dette var?
- Noen som vet hvem som var med i denne krigen?

Etter å ha presentert krigen og hvem som var med så spør jeg om hvilke side de tror Norge var på, dette håpet jeg kunne få frem noen interessante svar. Siden en del av dem er kjent med første og andre verdenskrig og muligens kan trekke noen tråder derfra.

- Hvilken side tror dere Norge var på?

Til slutt snakker jeg litt om hvorfor Norge var på siden de var og hvilke direkte påvirkninger det hadde for Niels Aall og Skien og Porsgrunn. Jeg tar også med et sitat fra Niels Aall selv for å gjøre det mer virkelighetsnært for elevene. Ved å høre noe Niels Aall faktisk har skrevet håper jeg på å få frem en følelse av virkelighet for elevene. På denne måten får de også høre hvordan de pratet og skrev på den tiden og hvordan språket har endret seg en del.

«Alt i 1808 hersket det nød i store deler av østlandsområdet, og utover våren og forsommeren 1809 stod en overfor en hungerkatastrofe». «Her hørtes ikke andet enn jammerskrig efter korn og snart er alle beholdninger udtømte» skrev Niels Aall fra Skien 21. mai 1809 (Schneider, 1914, s. 173).

Her går jeg også om de vet hva de ulike ordene betyr. Jeg spør alle og oppmuntrer til forslag før jeg utdyper hva det han har skrevet betyr. Det siste jeg går gjennom muntlig er hans involvering i erklæringen av grunnloven i 1814 og at han var en av våre første ministre.

5.1.2 Kleivbutikken og Arbeiderboligen

I Kleivbutikken startet vi med å la elevene se inne i butikken. Det er ikke mye plass her, så det er noen elever av gangen. Her ber jeg først alle elevene virkelig se seg rundt og fokusere på hva de ser.

- Er det noen spesielle varer dere ser?
- Er det noe likt dere ser?

Vi lar elevene se seg rundt i 10-15 minutter før vi tar en felles muntlig del utenfor butikken før vi får lov til å se inne i arbeiderboligen. Her spør jeg hva elevene så, og hva slags varer som ble solgt. Dette er for å trekke det tilbake til oppgaven de gjorde tidligere på dagen. På denne måten får de et svar på det de skulle skrive tidligere på dagen. Det siste muntlige jeg skal gå gjennom er en historie om en sønn av en baker som er hentet fra boken *Barn i manns minne* i kapittelet Byttehandel (Dalfløyen, 1972, s. 122). Denne har jeg valgt ut fordi det er noen temaer som vi allerede har vært litt inne på og noen vi skal innom senere. Vi har blant annet hvordan handel foregikk mellom bakere og folk i andre yrker som vi allerede snakket om angående Niels Aall. Temaer vi skal innom er barnarbeid, når barna begynte å arbeide og en av historiene jeg har valgt som handler om følelsene rundt hvordan det var å arbeide allerede i en alder av 9 år. Og med historien om sønnen til en baker får elevene høre om hvor hardt det faktisk var å jobbe med dette uten noen elektriske maskiner tilgjengelig. Inne i arbeiderboligen er det trangt. Jeg spør om elevene kan tenke seg hvor mange som faktisk bodde i dette huset. Her håper jeg på å få en del reaksjoner, huset er ikke så veldig stort, men det var ganske mange som bodde der. Dette håper jeg skaper et lite sjokk eller en overrasket reaksjon fra elevene. Ved å skape slike reaksjoner håper jeg at dette er noe de husker senere. Dette får dem forhåpentligvis til å tenke seg til hvordan dette fungerte. Hvordan kan så mange mennesker bo i et så lite hus.

5.1.3 Bondestua Vreim

Til slutt var vi inne i en bondestue fra 1600-tallet. Dette var en anbefaling fra personalet fra Brekkeparken. Det var en godt bevart stue, som var vanlig å bo i på denne tiden. Her skal elevene få lov til å se seg rundt før vi sitter og gjennomgår det muntlige. Jeg starter med å stille elevene et spørsmål som de svarte på i den forberedende delen av dagen.

- Noen som vet om barn gikk på skolen på 1800-tallet?
- Hvor mange trinn tror dere det var?
- Tror dere de hadde samme fag som dere har i dag?

Dette var spørsmålene jeg startet med. Jeg valgte disse fordi det er noe de allerede har skrevet ned så jeg håper det er flere som melder seg på og svarer. De burde alle ha noen tanker rundt dette temaet. Ved å stille disse spørsmålene håper jeg på det samme som ved flere av de tidligere spørsmålene, å skape en samtale mellom lærer og elev. På denne måten blir de mer deltakende i undervisningen og det blir ikke like passivt som om de bare skulle hørt på meg. Jeg kommer da til å fortelle rundt dette og spørre oppfølgingsspørsmål som:

- Vet dere hvor langt et skoleår var på denne tiden?
- Hva gjorde barna resten av året?
- Kunne dere tenke dere et lignende system?

Slik får jeg delt opp stoffet mer og gjør det blir ikke like lange intervaller om de bare skulle hørt på hele tiden. Andre spørsmål jeg kommer til å stille til elevene er

- Hva tenker dere om måten å kombinere arbeid og skole for barn?
- Hvor tidlig mener dere personer burde få seg jobb?

Videre får de høre en historie om en gutt som måtte jobbe alene langt unna hjemmet allerede da han var ni år, denne historien er hentet fra boken *Barn av sin tid: Fra norske barns historie*. Kapitlet heter «Barnearbeid» (Sogner & Hodne, 1985, s. 56). Denne historien valgte jeg for å gjøre et inntrykk på elevene. Det er en trist historie om hvor tungt det var å være barn på denne tiden. Dette er for å gjøre elevene litt mer bevisst på sin egen situasjon og at slik skolesystemet i dag ikke er så ille som flere av dem kan gi uttrykk for.

Det aller siste vi gjør før vi drar tilbake til skolen er å snakke om kostholdet til en vanlig familie på 1800-tallet. På denne måten får vi avrundet dagen med noe de allerede har prøvd å svare på tidligere på dagen. Igjen er dette for å prøve å skape en samtale og en mer deltakende undervisning for elevene.

5.1.4 Avsluttende del tilbake på skolen

Tilbake på skolen har jeg planlagt at elevene skal svare på de samme spørsmålene de svarte på tidligere på dagen igjen. Dette er for å se om elevene har fått til egnet seg mer informasjon og kunnskap til å kunne svare bedre enn de gjorde første gang. Dette gjør det også lettere for elevene å svare på spørsmålene. Etter elevene har svart på oppgavene igjen skal de svare på et spørreundersøkelses skjema. Dette skjemaet inneholder fem spørsmål som elevene ikke trenger å svare veldig utdypende på. Dette er for å få en oversikt over hva elevene syntes var interessant og gøy, og om det er noe de

eventuelle ville endret på. Dette er for å få med elevpåvirkningen i planleggingen. Det siste spørsmålet er at elevene skal svare på en skala fra 1-5 hvor godt de likte denne dagen. På denne måten får vi tallfestet resultatet til en viss grad, vi får også en lett oversikt over den generelle formeningen om dagen.

6 Fremstilling av funn og analyse

Analysen tar utgangspunkt i mine egne og kontaktlærerens observasjoner fra gjennomføringene, elevenes svar i spørreskjemaet og elevtekstene. Analysen vil bli delt opp i ulike kategorier for å få en oversiktlig forståelse av de ulike faktorene i undervisningsopplegget. Disse faktorene hadde betydning for hvilke endringer som ble tatt underveis og mellom utføringene. Kontaktlæreren som var med på dagen var ikke med på å planlegge det originale undervisningsopplegget. Det var heller ikke kontaktlæreren som hadde ansvar for undervisningen noen av dagene. Kontaktlæreren sin jobb var å observere og få med seg reaksjonene til elevene.

6.1 Lærerperspektiv fra dag 1

For lærerperspektivet vil jeg ta utgangspunkt i hva kontaktlærer og jeg har opplevd, observert, tenkt og reflektert rundt denne dagen. Hva fungerte, hva fungerte ikke og hvilke endringer ble tatt underveis er temaer som blir reflektert rundt og analysert i denne delen.

6.1.1 Begrepsbruken

På starten av gjennomgangen av dagen så virket det etter min oppfattelse som det noen av elevene som ikke helt forstod alt som stod i målene. Begrepene elevene var usikre på var lokal kulturarv, nærmiljøet og levestandard. Disse begrepene forklarte jeg og kom med eksempler på hva det er i forbindelse med dagen vi skulle ha. Jeg gikk derfor gjennom alle og forklarte dem grundig og oppklarte de ordene som ikke var like lett for alle å forstå.

Begrepsbruken under den muntlige delen i herregården til Niels Aall ble jeg litt usikker på med tanke på responsen fra elevene. Elevene sine blikk vandret mye i rommet og det var lite muntlig respons. Kontaktlæreren hadde en annen oppfattelsen angående språkbruken «Det sto jeg og kikket litt på mens du fortalte og tror mesteparten var lagt ned på riktig nivå, altså historiemessig. Men det er klart, det kan være noen begreper det kan være greit å ta», «Import og eksport blir jo nevnt som man tar virkelig noen av de nøkkelbegrepene så man virkelig forstå, hva han virkelig drev med», «Men de var de eneste jeg tenkte på som kanskje kunne være vanskelig å forstå». Begrepsbruken ifølge kontaktlæreren var på et godt nivå, men det må forklares godt nok og på riktig måte slik

at de essensielle delene av historiene faktisk blir forstått av elevene. Uten en god nok forklaring av dette kan det oppstå flere hull i forståelsen til elevene. Men etter kontaktlæreren sin oppfatning var det meste lagt på riktig nivå språklig og det eneste som trengtes å endres på i denne delen var å være mer presis i forklaringene. Jeg spurte også et par av elevene på vei fra Herregården til Kleivbutikken om det var noen ord som var vanskelig eller uforståelig. De syntes noen ord var vanskelig å forstå, men det ble forklart så det ble ikke helt uforståelig. Så min oppfattelse var ikke helt lik som kontaktlæreren, men vi kommer til enighet om at begrepene som er viktig å få utdypet i den historiske sammenhengen var import og eksport.

6.1.2 God respons på de skriftlige spørsmålene

På starten av dagen da elevene skulle svare på spørsmålene syntes jeg det var litt trøblete, elevene var litt usikre på hva de skulle svare og hvordan de skulle svare. De var usikre på hvilke ressurser som fantes på denne tiden. Et av spørsmålene som ble stilt var «hadde de strøm?». Så på starten var det litt vanskelig for elevene å sette seg inn i oppgavene. Dette gjorde meg litt usikker på om jeg hadde valgt for vage og åpne spørsmål som elevene ikke får noe nytte av å svare på. Kontaktlæreren sin tanker rundt det om spørsmålene var for vanskelig var «Men det gjør det jo da litt ekstra spennende tenker jeg da og fint at det er litt mer undrende spørsmål, enn at de hadde konkret visste hva de gikk i, så da fikk vi mye mer varierte svar». Dette var også et av målene jeg hadde ved å bruke slike spørsmål, ulike svar og en del undring som skaper nysgjerrighet. Så ut ifra kontaktlæreren sine observasjoner var dette en god måte å få nysgjerrigheten og lærelysten i gang på. Kontaktlæreren fortsetter med «Også da tror jeg de ble mer overasket da de fikk gjennomgangen i Brekkeparken. Så det tenker jeg bare er positivt». Elevene ble forsikret underveis at det er ikke noe riktig eller galt svar og de trenger bare å svare på det de tror er riktig. Dette løste det litt opp, og elevene jobbet veldig effektivt resten av tiden. Starten på opplegget gikk som planlagt og elevene var effektive og svarte godt etter observasjoner fra både kontaktlærer og meg selv.

Da vi kom tilbake til skolen svarte elevene på de samme spørsmålene igjen. Kontaktlæreren hadde fått et positivt inntrykk av arbeidsinnsatsen til elevene på de skriftlige delene, «Jeg ble veldig positivt overasket over kunnskapen de sitter igjen med etter den dagen her og hvert fall enkelte elever som man har observert i løpet av dagen

og tenkt at tror at de kontrollspørsmålene på slutten av dagen blir vanskelig for deg, også har de kommet inn og så har de tydeligvis fått med seg mer enn det så ut som». Dette tyder på at elevene også har fulgt med i løpet av dagen, selv om barn ikke har øynene på taleren kan de lytte til hva som blir sagt. Når man tar elevene ut i en slik setting bruker vi mye visuell og auditiv læring. Det blir mye observasjon og lytting for elevene denne dagen. Når elevene får noe å fokusere på, se på og høre på, kan det være en måte og få elevene til å huske teorien som blir lest for dem. Ved å huske konkrete for eksempel bilder og ting de opplever har de noe å henge dette på og mulig de husker bedre, her kommer det viktige delen ved å bruke konkrete. Disse autentiske kildene er med på å gjøre det abstrakte litt mer konkret og livsnært. Dette har virket til å fungere godt på denne elevgruppen basert på svarene og arbeidsinnsatsen vi har observert. «Jeg syntes seriøsiteten og det barna leverte i dag på det skriftlige ser ut til å være veldig bra». Dette kommer også frem i elevtekstene og det elevene har svart på spørreundersøkelsen. Ved bruken av slike annerledes dager kan det hjelpe konsentrasjonen til elevene inne i klasserommet også. Elever som ofte sliter med å sitte stille og trenger å bevege seg får en god mulighet til få bedre utløp for den ekstra energien de har. Her får de rom for å bevege seg en del samtidig som de får lært noe. jeg ser dette som en enorm fordel for veldig mange, spesielt for gutter som ofte har et større bevegelses behov enn jenter. Etter min erfaring i denne klassen er det flere elever spesielt en del av guttene som er veldig aktive i timen, de reiser seg mye, ønsker å gå på toalettet eller bare vandrer mye rundt, så det å få en skoledag hvor de kan bevege seg hele tiden kommer nok som en stor fordel for flere.

6.1.3 Organiseringen av dagen

Etter at vi ankom herregården til Niels Aall startet jeg rett på det muntlige innholdet av undervisningsopplegget. Dette fungerte ikke så bra. Det ble lite respons på spørsmålene som ble stilt, blant annet om hva han arbeidet med. «Her må de nesten ha litt bakgrunnskunnskaper for å svare», «ingen ting i huset ga noen hint om hva han drev med som arbeid heller», «også var det mye inni rommet som tar mye fokus fra elevene». Dette er kommentarene til kontaktlæreren angående det å starte omvisningen inne i herregården. Jeg fikk samme oppfatning av dette. Elevene sine blikk beveget seg mye rundt i rommet og det virket ikke som de ville stå stille. Her burde elevene få se på bilder, ting og generelt hvordan de ulike rommene er innredet. Dette kan gi elevene noen hint til spørsmålene som blir stilt og elevene får da et bedre grunnlag for å svare på

spørsmålene. Elevene var veldig ivrige da de kom inn i bygget, så å la elevene få se seg rundt kan være med på å roe dem litt ned før den muntlige delen og det kan bli lettere å konsentrere seg når det ikke er så mye nytt og spennende rundt seg. Oppsummert fra første del i Niels Aall sin herregård fikk vi mange positive inntrykk. Elevene virket klare til å utforske fortiden.

Det var også noen organiseringsproblemer rundt besøket i Kleivbutikken. Denne var ikke så stor så alle kunne ikke være der inne samtidig. Da de først var inne i butikken var det vanskelig å få dem ut igjen for å slippe flere til, nesten alle elevene ønsket å stå og se på alt det som var der inne så dette er et stopp vi kunne brukt litt lengre tid på for elevene. Det å ha et bedre system på hvor mange som er der inne samtidig og hvor lenge de skal få se er også en mulig endring som kan gjøres. På bakgrunn av dette så blir det endringer på organiseringen på denne delen på neste runde. Det å få organisert de stedene elevene viser ekstra stor interesse er en mulighet til å gjøre denne dagen enda bedre for elevene. Til slutt var vi inne i bondestua Vreim. Her startet det greit, men etter hvert ble det veldig kaldt. Elevene satt på benker inne i stua i ca. 20-30 minutter før vi de spurte om vi kunne gå ut. Så her er det endringer som burde gjøres slik at elevene ikke sitter og fryser, dette er med på å ta konsentrasjonen fra opplegget vi holder på med. Så å dele opp denne delen er nok lurt, ta noe av det muntlige inne i bondestua, men gå litt tidligere ut. Hvordan dette påvirker engasjementet til elevene er usikkert. For da vi først satt der inne var deltakelsen fra elevene veldig bra, men da vi gikk ut ble elevene litt mer urolige og var litt vanskelige å samle igjen. Det tok noen minutter før vi fikk samlet alle og fortsatt på den siste muntlige delen. Ved å ta et mer planlagt stopp i den ene delen kan det være mulig å holde engasjementet oppe.

6.1.4 Engasjementet rundt omvisningen

Kontaktlæreren fikk samme inntrykket, engasjementet rundt det å kunne oppleve det store huset og vandrehistorien om Den grå dame som hjemsøker huset gjorde det ekstra spennende. Dette er noe de vet en del om, historien rundt den grå dame er noe de pratet og spurte en del om i forkant av turen bort. Selv om dette ikke var en del av undervingen, er det med på å bygge opp spenningen for elevene. De aller fleste elevene har sett eller gått forbi herregården som vi var i, men de fleste har aldri vært inne i bygget. Selv om dette er nært, er det fremdeles ukjent. Det var tydelig uttrykk for at dette var spennende i klasserommet og på vei bort. Flere prater mye om den grå dame, men vi

fikk også mange spørsmål om hvordan det ser ut, hvilke bygg vi faktisk skal se på og hvor stort det er der inne. Så oppbyggingen til ankomsten er veldig god. Men Niels Aall og Skien by ble sterkt påvirket av Napoleonskrigene og det var med på å gjøre det litt mer virkelighetsnært for elevene som jeg tror var med på å vekke dette engasjementet fra guttene. Guttene i klassen er vanligvis ikke veldig interessert i det faglige i klasserommet. Derfor var det lett å legge merke til når de viser interesse som vanligvis ikke kommer til syne. Under omvisningen kommer det masse spørsmål fra elevene om alt de ser rundt seg. Det kommer nesten et spørsmål til hver eneste gjenstand i hvert rom fra enkelte elever. Spørsmålene dreide seg for det meste om hvem de forskjellige var på bilder som hang på veggene, møblene og sengene. Konkretene er med på å skape engasjement noe som samsvarer med tidligere forskning innenfor historieundervisning.

I Kleivbutikken var interessen veldig stor fra ganske mange elever, dette la vi begge merke til. Flere av tilbakemeldingene var at de ønsket å stå lengre og se på. «Det tror jeg traff alle. Det interessen fanget der inne altså virket veldig positivt». «De hadde mange spørsmål der inne også», på veggene hang det plakater som sto på ulike språk, det var blant annet gammel norsk og dansk. Spørsmålene handlet for det meste om hva de så og de ulike produktene og kassaapparatet. Grunnen til den nysgjerrigheten som oppsto i butikken kan komme av den naturlige nysgjerrigheten til barn, og at de tingene i butikken var uvanlig fra det de ser i hverdagen sin.

Den største reaksjonen jeg så fra alle elevene var når vi var inne i arbeiderboligen. Vi fikk se på hvordan det var vanlig å bo inne i en vanlig bolig i byen på slutten av 1800-tallet. Reaksjonene kom når de fikk vite hvor mange som bodde i et så lite hus, som var 10-12 personer, dette overrasket dem veldig. Men resten av huset og hvordan det så ut ellers la vi ikke noe betydelig reaksjon til. «Det var ikke så store reaksjoner på levestandarden som jeg kanskje hadde sett for meg, eller større reaksjoner på at her er vi 100 år frem i tid sammenlignet med Aall sin tid». Dette kan være grunnet at det ikke var så veldig mye å se inne i huset. Arbeiderboligen var av lav standard, men det var som et lite hus uten så veldig mange møbler og annen innredning. Det så altså ikke for annerledes ut til å vekke et større engasjement. Mellom disse to byggene tok jeg og gikk gjennom litt historie og fortalte en fortelling om en sønn av en baker på 1900-tallet. Denne historien virket det som elevene ikke helt klarte å relatere seg til. Det var flere som småpratet og hvisket til hverandre underveis og jeg merket interessen ikke var så

stor. «Det fenget nok mer oss voksne, enn det gjorde med barna den historien der» var kommentaren fra kontaktlæreren. Det er den samme oppfatningen jeg sitter igjen med. I bondestua vi besøkte til slutt var interessen litt mildere. Elevene ønsket å gå rundt og se alle rommene, men det var ikke så mye å se. Grunnen til dette kan være at det ikke var så mye å se på, det var to rom med lite innredning. Det var noen benker og en seng, men det var alt. Det var veldig kaldt inne i bondestua og dette er med på å få frem historisk empati. Elevene får kjenne på kroppen hvor kaldt det kunne bli inne i bondestuene. Ved å kjenne på kroppen hvordan det var kan det være med på å få elevene til å relatere og vise empati for historiske personene som bodde i bygget. Vi avsluttet derfor resten av den teoretiske delen ute.

«Det er interessant å se hvordan det varierer på hvilke felt som interesserer hvem. For det ser jeg jo varierer litt, altså det er stort skifte hele tiden og hvilke elever så alle i løpet av denne dagen har blitt engasjert og vist stor interesse». Ved å se på reaksjoner og deltagelse fra elevene kan vi trygt si at fra lærerens perspektiv er dette en type undervisningsopplegg som virkelig treffer interessen og lærelysten til elevene. Det var en tom stue med en seng, noen benker og et ekstra rom uten noe i. Vi satt oss ned inne i stua og jeg gikk gjennom det faglige og fortalte en historie om en bondegutt på mellom åtte til ti år. Denne historien og det faglige engasjerte elevene en del, det fikk dem til å delta muntlig i det minste. Elever som nesten aldri rekker opp hånda deltok også på denne delen, og det var mye gode og fornuftige svar. «... det var det teoretiske rundt og det du fortalte der, det fenget så mye da at det ble et veldig bra engasjement», «Folk kastet seg på som regel ikke er med og deltar muntlig, der scoret historiene veldig mye opplevde jeg da». Ved bruken av riktig historier og teori som relaterer til barna kan man få de fleste med i samtalen og engasjere dem. Jeg tenker også det er på grunn av hvordan omvisningen var lagt opp. Elevene fikk utforske og faktisk oppleve litt av fortiden, og når det relateres direkte til deres hverdag påvirker nok dette engasjementet til elevene.

6.1.5 Engasjementet rundt det faglige innholdet

Engasjementet til elevene var bra gjennom hele dagen, dette kan være på grunn av settingen. Siden vi ikke er i klasserommet gir det elevene friere rammer og med det varierte innholdet jeg har valgt ut så får elevene et større utvalg som er med på å skape det gode engasjementet. Dette gir elevene litt valg i hva de ønsker å lære. Det er et svært

fåtall som kommer til å huske absolutt alt som vi går gjennom i løpet av en hel dag. Så ved å gi dem et variert innhold kan det være med på å velge hva de tar med seg videre. Dette kan også brukes til å finne ut hva som interesserer elevene. På denne måten kan man finne ulike temaer som er med på å gi elevene den indre motivasjonen og lærelysten. Alle temaene som er valgt skal kunne bidra til utviklingen av historiebevissthet. Temaene som jeg gikk gjennom denne dagen, er fordelt på de tre byggene vi besøkte. Og den første delen i herregården var det historien om Niels Aall og hvordan han ble påvirket og involvert i Napoleonskrigene som traff best. Her så både kontaktlærer og jeg at flere av guttene løftet blikket under historien om Napoleonskrigene og det virket veldig som de fulgte godt med under denne delen. «Kanskje litt typisk interesse som treffer gutter mer kanskje. Det var da det lyste litt mer engasjement fra guttene også», «Såne historier rundt Napoleonskrigene. Det var fint å ta med». Det at krig er et typisk tema som interesserer gutter. Interessen for verdenskrigene er også noe som elevene i begge klassene har gitt uttrykk for at de ønsker å lære om tidligere. Som er noe av grunnen til at jeg valgte å legge en del fokus på dette under det faglige innholdet.

Under gjennomgangen av det muntlige i bondestua Vreim var det mye deltagelse fra elevene, det var mange som svarte og hadde lyst til å komme med svar på det jeg spurte om. «Fra vi startet syntes jeg bygningene spilte en stor rolle i interessen av de vi pratet om og det visuelle, det fikk vi jo ikke oppleve på samme måte følte jeg i den stua fra 1600-tallet, men der var det rett og slett stoffet som, altså det var det teoretiske rundt og det du fortalte der, det fenget så mye da at det ble et veldig bra engasjement.» Grunnen til at dette engasjerte så mye som det gjorde er nok temaet. I denne delen var det mye prat om skolen på denne tiden og hvordan det var å være barn. Jeg stilte også flere spørsmål om deres meninger rundt det å arbeide som barn og kombinere skole og jobb allerede på deres alder. Dette er temaer som elevene kan sette seg inn i og reflektere rundt. Det er også ingen feil svar elevene kan komme med som gjør det lettere for å elevene å delta. Det vi ikke helt traff på, var historien som ble fortalt om sønnen av en baker. «Det å gå inn i huset til en tidligere høytstående person og se på hvordan han bodde og heller fortelle historien om han da det fenget veldig». «Så på en måte relasjonen der ble nok sterkere enn det å trekke frem historien til en baker». Dette er jeg enig og jeg tenker nok at dette er fordi den ikke var relevant nok. Ingen av elevene kan nok relatere til den historien og det ble nok litt for virkelighetsfjernt for dem.

Jeg avsluttet som sagt med en gjennomgang av kostholdet til vanlige mennesker som bodde på landet, i byen og de rike. Igjen virket dette som et tema som interesserer elevene en del, de kom med flere spørsmål rundt det og syntes det var spennende å høre om de tingene de spiste som vi ikke gjør i dag. Dette gjelder blant annet at de spiste deler av dyret vi ikke gjør i dag, som for eksempel innvoller som lungemos. Også de rike spiste litt annerledes de også, hvor haifinne og skilpadde var dokumentert at de spiste, elevene virket til å syntes dette var artige fakta. «Det er stort skifte hele tiden og hvilke elever som er engasjert. Så alle i løpet av denne dagen har blitt engasjert, og vist stor interesse. Men kanskje på litt ulike felt. Så jeg føler du har truffet veldig godt på omfanget og på en måte hele klassen da». Så det er noen deler jeg må endre på, men helhetlig er det faglige innholdet godt tilpasset og engasjerer elevene til en viss grad.

6.2 Elevperspektiv gruppe én

For å få elevenes perspektiv og deres inntrykk av dagen, samlet jeg inn svar på oppgavene de skulle skrive før og etter ekskursjonen. Elevene svarte også på et spørreskjema med fem spørsmål. Elevene ble bedt om å svare kort og så godt som mulig på alle spørsmålene. Det ble også gjort det klart at alt er anonymt og at de måtte være så ærlige som mulig.

6.2.1 Hva elevene likte

Ut ifra svarene på spørsmålene som ble stilt i spørreskjemaet har jeg samlet en generell mening om hva elevene mente om denne dagen. Her var det ganske klart hva flertallet likte, her var det 15 av 19 som svarte at første del med Niels Aall som var det mest spennende. De kommer med flere ulike grunner til hvorfor dette var den mest spennende delen av dagen. Et svar sier blant annet at det var rart å tenke på at han (Niels Aall) også har gått der de gikk. Dette synes jeg er et veldig fint svar, fordi her har eleven satt seg inn i historien. Dette kan bygges mot å lære elevene om historisk empati og historiebevissthet, ved å sette elevene i disse historiske byggene og bruke historien rundt dem gjør det mye lettere for elevene å kunne se de historiske perspektivene til de historiske personene og hendelsene. Ellers var kommentarene rundt Niels Aall og herregården at det var mye spennende å se på, at det var gøy å se hvordan de bodde i gamledager, at historiene var spennende og det var gøy å lære mer om Niels Aall. En

kommentar var også at de har lyst til å besøke herregården til Niels Aall igjen. Dette bekrefter observasjonene til kontaktlærer og meg selv rundt herregården. Her var det elever som likte å se seg rundt samtidig som de likte det som ble sagt. Dette tyder på at denne type undervisningsopplegg fanger ganske mange elever.

Det var tre elever som skriver at butikken og arbeiderboligen var det de likte best. Dette begrunnes med at de fikk se hva de spiste, kjøpte og solgte i gamledager og hvordan de bodde i byene. Det var også noen som nevnte at de likte denne delen også, men at herregården til Niels Aall var litt mer spennende. Det var også en elev som skrev at bondestua var det mest interessante denne dagen. Dette er ikke så overaskende med tanke på at her var det ikke like mye å se og oppleve. Her satt de mer stille og hørte på historie og fortellinger. Men dette tyder på at det traff for i det minste en elev, noe som kontaktlærer og jeg diskuterte i intervjuet. Vi har truffet alle elevene på et punkt med dette opplegget.

6.2.2 Hva elevene sitter igjen med

For å få en oversikt over hva elevene sitter igjen med etter denne dagen, brukte jeg spørsmålet: Er det noe du kan nå som du ikke kunne før du var i Brekkeparken? Hvis ja, hva lærte du? Her får jeg et generelt svar på hva elevene mente de lærte, dette kan jeg eventuelt bruke til å gjøre endringer på undervisningsopplegget. På dette spørsmålet handlet det veldig mye om Niels Aall, 11 av 19 svarte at de kan noe mer om Niels Aall. Det ble jo ikke bedt om noe forklaring på hva de nå kan om Niels Aall så om de har svart dette bare fordi det er et navn de har hørt flere ganger og det har vært generelt mye fokus på han dagen er vanskelig å vite. Men ut ifra svarene selv er starten og det første bygget det som elevene sitter med størst inntrykk av til slutt. Dette samsvarer godt med det kontaktlærer og jeg har observert. Fem av 19 nevnte spesifikt at de lærte noe om barn på 1800-tallet eller hvordan det var å gå på skole. Jeg forventet litt mer enn det i utgangspunktet med tanke på hvordan de svarte og var med på den den muntlige delen om hvordan det var å være barn og gå på skole under denne tiden. Men her kan det være at elevene kun har svart det første de kommer på. Men det at denne delen ble nevnt mer enn butikken som skapte så stort engasjement støtter våre observasjoner og inntrykk om hvordan den faglige delen fungerte.

Det var et fåtall som svarte at forskjellen på levestandard og hvor lite de hadde på den tiden var noe de lærte om denne dagen, det er litt overraskende med tanke på reaksjonene rundt tilstander og størrelsen på arbeiderboligen var igjen kan det ha noe med hvor godt det muntlige traff elevene. Det var heller ingen som nevnte hvor kaldt det var i bondestua noe som jeg forventet det ville være. Her fikk de kjenne på kroppen hvordan det var å være i et hus på denne tiden, noe av grunnen kan være at det ikke ble presisert nok for elevene at det her er slik det faktisk var på denne tiden. Svarene på spørsmålet var varierte, noen var mer utfyllende enn andre, det kan være fordi det er et ganske åpent spørsmål og må få elevene til å gruble litt på hva de faktisk har gjort i dag. Her kan det bli vanskelig for enkelte når de ikke har noe konkret å svare på. I elevene sine svar på hva de så inne i byggene kommer det frem at de får med seg mange detaljer. Flere elever har skrevet ned hvor mange bord, stoler, senger og størrelsen på rommet. Det er flere som trekker sammenligninger til at det er «mindre enn et klasserom» eller «mindre enn rommet mitt hjemme» når de beskriver hvordan det så ut i en vanlig arbeiderbolig. Så vi kan se at de trekker de sammenligningene til hvordan de har det i dag og hva de vet fra før. Dette er en god start for å få utviklet historisk bevissthet, ved å se sammenhengene mellom før og nå og se at det er en forskjell.

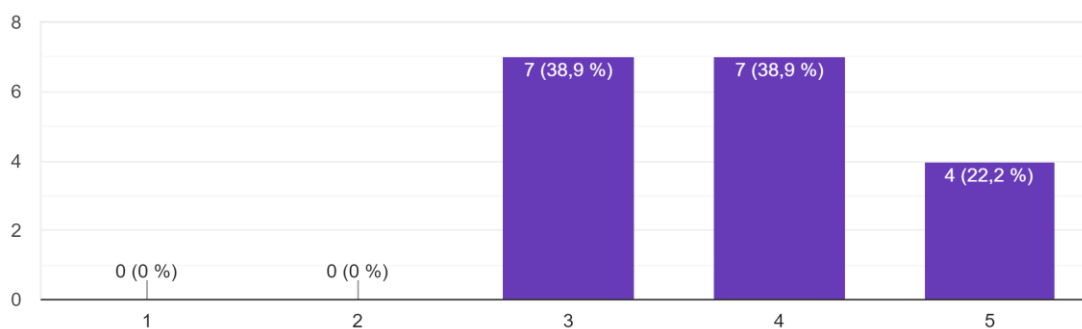
6.2.3 Elevene trives i Brekkeparken

Jeg ønsket å få elevene sine meninger om hva som kunne gjort denne dagen enda bedre for dem. Dette er for å få med elevmedvirkning i timen og finne ut hva de mener funket eller ikke funket. Elevene sin mening og oppfatning av dagen er like viktig som vår. Jeg stilte to spørsmål som var formulert ulikt, men det var ganske like svar som kom frem. Dette var for å få frem flere meninger ved å ha omtrent samme spørsmål to ganger er det mulig at den ene formuleringen gir flere svar eller gjør det lettere for enkelte elever å gi et svar. Dette er et såpass viktig svar at jeg følte det kunne bidra til å forbedre neste runde av undervisningsopplegget. Det var ganske like oppfatninger om hva som kunne gjort dagen bedre. De fleste kommentarene er at de ønsker å se flere bygg i Brekkeparken eller hatt mer tid til å se rundt i de byggene vi var i. Dette tyder på at interessen for å utforske og oppleve den lokale kulturarven er hos elevene. Men her strekker tiden ikke til, antallet bygg vi var i og tiden vi brukte der var akkurat lenge nok til å kunne fullføre start og slutten av opplegget.

At elevene ønsker å være i Brekkeparken og liker seg der er et veldig godt tegn på at Brekkeparken er en læringsarena hvor elever ønsker å bruke tid på å utforske. Det kommer også noen tilbakemeldinger angående for mye prating i byggene og husene vi var i. Her kan jeg forstå det blir litt mye for enkelte. Dette er noe som kan tilpasses bedre. Selv om jeg ikke prater altfor lenge er det mye informasjon som blir formidlet til elevene. På det andre spørsmålet kommer det mye av de samme svarene, de ønsker å se flere bygg og være lengre i parken. Igjen så virker dette veldig positivt for selve undervisningsopplegget og for Brekkeparken. Det siste de skulle svare på var en skala fra 1-5 om hvor godt de likte denne dagen. Dette er for å få et målbart resultat på hvordan dagen har vært for elevene. Under svarene er det mer opp til tolkning på hvordan de likte denne dagen. Med et slikt spørsmål får vi tallfestet det til en viss grad.

På en skala fra 1-5 hvordan likte du denne dagen?

18 svar

Figur 1.

Her kan vi se at de fleste likte dagen over middels godt. Selv om dagen ligger på tre for noen av disse elevene kan det være mer enn det de syntes om undervisning generelt. Så dette ser jeg på som et positivt resultat, at over halvparten er likte denne dagen godt. Og når elever trives og liker seg på skolen er de mer mottagelige for læring. Så selv om det er behov for endringer så har undervisningsopplegget ut ifra spørreundersøkelsens respons har dette vært en positiv erfaring og lærerik opplevelse for elevene.

6.2.4 Hva funket ikke med de skriftlige spørsmålene

Elevene skulle svare på spørsmål både før og etter besøket i Brekkeparken. Det aller fleste svarte, men det var noen som ikke hadde med seg pc-en sin. Og noen av disse svarene er vanskelig å tyde. Elevene brukte OneNote til å svare på spørsmålene. Dette er nok ikke en optimal måte å gjøre dette på. Svarene ender opp med å være litt overalt

på siden. Flere elever har ikke skilt svarene fra hverandre og det er vanskelig å vite hva og når de har svart. Det er mye farger og ulike skrifttyper, så dette gjorde det også litt vanskeligere å tyde hva de har skrevet. Så for fremtidig bruk av slike type oppgaver burde det stilles enda klarere krav til hvor de skal skrive og hvordan det skal se ut. Men når det kommer til svarene så er det veldig ulikt på hvor mye detaljer de har med.

6.2.5 Fornuftige forventinger om kosthold

Det var veldig mange gode svar på disse oppgavene, det er mye fornuftige og logiske svar. Svarene som overrasket meg mest, var det rundt kosthold. Her forventet jeg et mye mer variert og mer urealistiske svar, men de holder seg veldig realistiske. Kostholdet elevene har i dag er ganske annerledes enn det de hadde på 1800-tallet, men kjerneelementene i kostholdet er der fremdeles, dette har elevene skjønt. Det var overraskende lite variasjon i svarene på kostholdet, det var veldig mye likt. De fleste forstod at det var enkel frokost og lunsj med brød og litt pålegg til frokost, noe som veldig mange har i dag også. Middagen bestod gjerne av kjøtt og tilbehør som oftest var poteter og grønnsaker, dette har veldig mange fått med seg, dette er også ganske vanlig i dag. Flere har også nevnt fisk og litt andre deler av dyret vi ikke spiser i dag. Og til kveldsmat var det brødmatt, grøt og rester som gikk igjen på svarene til elevene. Dette er jo også ganske fornuftige svar som stemmer ganske greit. Under gjennomgangen av hva man spiste på 1800-tallet gikk jeg ikke i så veldig dyp detalj, men kom med eksempler og de var ganske like svarene elevene kom med før undervisningen i parken

6.2.6 Fornuftige svar om skoledagen på 1800-tallet.

Det var mye gode og fornuftige svar og forslag på alle oppgavene. På spørsmålet om hvilke fag de hadde på skolen på denne tiden var det et veldig flertall som svare grunnfagene norsk og matte, men også kristendom. Det går mye i norsk, kristendom og historie, og dette stemmer ganske godt. Elevene har da resonert seg frem til et fornuftig svar, men det var veldig mange som ikke var klar over hvem som kunne gå på skole og hvor lenge de var på skolen. Det ser ut til at de aller fleste har rettet opp i dette da de kom tilbake også. Dette er en av grunnene til at jeg valgte å stille dette spørsmålet. For de har i grunn ingen forutsetning til å kunne svare på dette spørsmålet. Så ved å gjøre dem klar over at dette kommer de til å få svar på i løpet av dagen kan de ha bidratt til at de husker dette bedre enn det andre som ble sagt.

6.2.7 Herregården var ikke som forventet

Når det kommer til forventningene til Herregården så var det ganske mange ulike svar. De fleste svarene var veldig lite detaljerte. Det virket som dette ble for vanskelig for dem. Her kunne det nok blitt lagt til litt mer informasjon, som for eksempel hvordan ser møblene ut, henger det noe på veggene, er det noe pynt, hvordan sov de. Dette kunne også blitt sagt i tillegg til spørsmålet. Etter besøket ble mange av svarene mye bedre, her er det flere som får med seg flere detaljer enn forventet. Gode beskrivelser av rom, møbler og pyntegjenstander kommer igjen i mange av svarene. Så spørsmålet i seg selv er nok bra nok, men elevene kan nok få tydeligere forklaring på hva de kan beskrive. Når det kommer til menyen for en vanlig dag elevene skulle lage er dette også veldig likt. Det ser ut til at de fleste tror det spiser havregrøt eller brødkiver til frokost og lunsj, ulike typer kjøtt med poteter og grønnsaker til middag og brød til kveldsmat igjen. Det er heller ikke så veldig langt unna det som stemte. I runde en skulle de ikke skrive en ny meny etter vi hadde vært i Brekkeparken. Dette ble endret i runde to, da skulle de skrive en ny meny etter undervisningen i Brekkeparken.

6.3 Grunnlag for endringene

Etter gjennomføringen for runde en av undervisningsopplegget gjorde jeg noen endringer som kontaktlærer og jeg følte var nødvendige. Organiseringen og hvordan det praktiske skulle gjennomføres er noe vi valgte å endre på. Før første runde var elevene veldig ivrige og blikkene flyttet seg mye rundt i rommet da de først kom inn og da vi først begynte på omvisningen løp alle i hver sin retning. Under en slik omvisning ønsker vi en samlet gruppe slik at de får med seg så mye som mulig og ikke ødelegger under besøket. Derfor endrer vi organiseringen slik at vi går sammen en runde i første etasje av Herregården før vi gikk over til det muntlige. Og det samme gjør vi i andre etasje, hvor vi lar elevene se seg rundt og ta inn det de ser. Vi kommer også til å gi elevene hint til svarene på spørsmålene jeg tenkte å stille underveis i det muntlige, ved å be elevene se ekstra godt på bilder og eventuelt gjenstander. Ved å gjøre dette forventer jeg mer respons på spørsmålene. Vi valgte å ikke gjøre noen store endringer på formuleringen eller historien i på opplegget i Herregården, det eneste blir å dele den opp slik at elevene ikke står stille like lenge av gangen.

Det vi velger å endre i butikken og arbeiderboligen går for det meste på innholdet. Siden historien om sønnen av en baker ikke relaterte nok til elevene, velger jeg en annen historie om en gutt som valgte å jobbe istedenfor å gå videre på skole, i håp om at denne relaterer mer til elevene. Grunnen til dette bytte er at skole og arbeid for barn virket som et tema som interesserte elevene godt. Den nye historien blir et virkemiddel for å utvikle den historiske bevisstheten, hvis elevene ikke relaterer til historien vil det bli vanskelig. Etter våre observasjoner relaterte ikke elevene til historien om sønnen av en baker. Så ved å bygge videre på det vekker det forhåpentligvis enda mer interesse hos elevene.

Den siste endringen vi gjør på opplegget blir å bruke en annen bondestue til slutt. Vi drar til en bondestue som er datert til nærmere tiden vi har fokus på. Denne bondestua har også to etasjer og det ene rommet i andre etasje er både vegger og tak rose malt. Det gir elevene enda mer og se på og få et mer realistisk bilde på hvordan de bodde på 1800-tallet. Ved disse få endringene håper vi å få en mer organisert dag og enda mer relevant til elevene. Vi ser ingen grunn til å endre på starten eller avslutningen med tanke på hvor godt dette fungerte med den første gruppen.

6.4 Lærerperspektiv dag 2

Etter dag to hadde jeg et intervju med lærer og samlet inn både spørreskjema og skriftlige svar. Denne delen blir en refleksjon rundt hvordan dag to fungerte. Endringene i Herregården til Niels Aall var til det bedre ifølge både, kontaktlærer og meg. Elevene fikk gå en runde i første etasje og se seg rundt før vi tok teori delen. Dette gjorde at det ble mer deltakelse fra elevene, dette kan også være fordi det er en annen elevgruppe, men de har samme kunnskapsgrunnlag som første elevgruppe. Slik vi utførte dette var omvisning – muntlig del – omvisning – muntlig del. Dette ga elevene litt mer pusterom og de trengte ikke stå og høre på meg prate like lenge i et strekk, som var en del av tilbakemeldingene fra elevene i første gruppe. Denne gruppen var veldig ivrige før vi skulle inn i bygget, «de gledet seg vanvittig til å komme seg inn i herregården». Det var mange som rakk opp hånda og det var mange som ville delta. Det var ikke enorme endringer jeg gjorde på den første delen så dette er mye mulig er elevgruppa som er annerledes. «Engasjementet der var jo helt enormt.» Så her var det et tema som virkelig traff elevgruppen. Det som kan være grunnen til dette store

engasjementet er at det er annerledes fra deres vanlige hverdag. Det er mye å se på og det er pyntegjenstander og bilder overalt. Som forrige gruppe så hadde de aller fleste aldri vært i disse byggene. Etter disse observasjonene forventes det at det er et godt flertall som nevner Niels Aall på spørsmålene i spørreskjemaet. Oppsummert sitter vi igjen med et veldig positivt inntrykk av dagen. Både meg og kontaktlærer føler alle elevene har fått noe ut av dagen, enten om det har vært gjennom engasjementet rundt byggene eller i form av noe de har lært.

6.4.1 Elevene sin reaksjon på herregården

Elevene var mye mer energiske ved oppstarten og det virket som dette var høydepunktet i løpet av dagen. I spørreskjemaet var det 12 av 21 som har med Niels Aall i sin forklaring om hva de lærte etter denne dagen. Dette var jo en veldig sentral del av det vi gjorde, så det er litt forventet at de nevner i dette svaret. Der denne gruppen skiller seg fra den første gruppen er at de har med mange flere detaljer i svarene på spørreskjemaet. Flere hadde skrevet at han blant annet drev med kornhandel, at han var politiker og at han var på Eidsvoll under erklæringen av Grunnloven i 1814. Dette kan tyde på at enkelte elever i denne gruppen har fått med seg mer av det muntlige innholdet. Dette kan være et resultat av omorganiseringen vi gjorde på starten. Ved å dele opp dagen og gjøre den mer strukturert kan det ha bidratt til at elevene har fått med seg mer. Vi vet allerede at et barn ikke har evnen til å konsentrere seg over alt for lange perioder.

De aller fleste mente Herregården som var den mest interessante delen. Denne gruppen sine forklaringer gir også gode tegn på at historiene som var valgt traff godt. Her var det flere som nevner at de syntes historiene om Niels Aall og tiden rundt han var enten «spennende», «interessant» eller «kult». Dette samsvarer med hva kontaktlærer og jeg har observert under omvisningen, at historien om krigen treffer flere av elevene. Vi har ingen mulighet til å vite om det er gutter eller jenter som har nevnt at disse historiene var mest interessant, men ut ifra våre observasjoner så kan man strekke seg til den oppfatningen. «Jeg syntes dagen i dag fløyt bedre på det praktiske og teoretiske» var tilbakemeldingen fra kontaktlæreren. Dette er jeg enig i, det var mer oversiktlig og organisert dag. Vi visste mye bedre hva elevene mest sannsynlig kom til å ønske mer tid til å gjøre der. Og når det ikke gikk som forventet var det mye lettere å ta underveisvurderinger og endre på oppsettet som jeg gjorde under besøket i butikken og arbeiderboligen, hvor elevene brukte mye mindre tid på å se enn dagen før. Det ble

derfor mer tid til å se i Rambergstua noe elevene virket til å like godt. Vi brukte omtrent like lang tid i parken denne dagen, vi var tilbake på skolen til samme tid.

6.4.2 Engasjementet stagnerte

Jeg følte engasjementet til elevene ble litt brukt opp i starten av dagen, hvor det var veldig høyt og stilnet mer til utover dagen. Dette la vi mest merke til under besøket i butikken og arbeiderboligen hvor engasjementet ikke var i nærheten av det det var hos elevgruppe én. Det var en del som ville se seg rundt og syntes det var interessant, men de aller fleste nøyet seg med en kjapp titt og gikk ut igjen. Her har vi også gjort en endring ved at vi ikke tok et muntlig avbrekk mellom besøket i butikken og arbeiderboligen. Vi tok deretter turen rett inn i arbeiderboligen hvor reaksjonen på antallet som bodde der ikke ga like mye sjokk som med forrige gruppe, her ville de mest inn å se litt for å komme seg videre. Så kom vi til den muntlige delen vi valgte å flytte til noen benker som var ute i sola, her var det litt lite deltagelse i staren, men hentet seg opp igjen etter hvert, her fikk vi se at de aller fleste fikk med seg en del av varene som ble solgt i butikken. Jeg gikk også gjennom historien om gutten som måtte arbeide istedenfor å gå på skole, denne historien virket til å fenge elevene litt mer enn historien om sønnen av en baker. I spørreundersøkelsen var det et par som nevner hvor stor forskjell det var på det de tjente og hvor enorm forskjellen på pris faktisk var.

På slutten var vi inne i en annen bondestue, vi var i Rambergstua fra 1750, noe som er litt nærmere 1800-tallet som er tidsperioden vi har fokusert på denne dagen.

Rambergstua virket til å være enda litt mer spennende enn Vreimstuga som vi var i med gruppe en, her kom det flere kommentaren angående tilstanden på huset spesielt. Huset var skjevt og gulvene, veggene og trappene var ikke veldig rette. Dette virket som det satte ting i litt perspektiv for en del elever. Flere så forskjellen på de store endringene i forhold til hvordan de har det i dag. Vi tok en liten omvisning i første etasje før jeg gikk gjennom samme historie som dagen før om gutten som jobbet borte fra familien store deler av året. Jeg gikk kun gjennom historien før de fikk se andre etasje slik at det ikke ble for kaldt for elevene. Vi tok oss mer tid til å se oss rundt i dette bygge i forhold til dagen før. Vi tok siste muntlige del ute. Dette var et godt valg med tanke på hvor kaldt det var inne i disse byggene. Siste del gikk også mye lettere, elevene fikk satt seg fortere ned og deltagelsen til elevene var veldig god. Det er mange innspill på likt nivå som gruppe en. En forskjell som mellom gruppene var deltakelsen og engasjementet

rundt kostholdet, gruppe to hadde mange flere spørsmål og innspill når det kom til hva de spiste forhold til gruppe en.

6.4.3 Usikkerhet rundt på de skriftlige spørsmålene

Vi brukte de samme spørsmålene med denne gruppen som med forrige. Med tanke på hva vi observerte under omvisningen og under den skriftlige delen var det forventet at vi får litt annerledes svar på spørsmålene fra denne gruppen. Spørsmålene var satt opp i samme rekkefølge som tidligere. De fikk også klar beskjed om at dette er helt anonymt og at vi ønsker ærlige svar. På starten av dagen fikk vi litt lik reaksjon på spørsmålene, elevene i denne gruppen var også usikre i starten. Med denne gruppen derimot forsvant ikke denne usikkerheten. Spørsmålene om det de skriver er riktig eller feil fortsatte gjennom hele første delen. Elevene i denne gruppa virket veldig mye mer usikre og redde for å svare feil. Alle fikk skrevet noe, men det var mange spørsmål fra start til slutt rundt det de skriver. Selv om vi gjentatte ganger sier at vi er ikke ute etter riktig eller galt og vi ønsker å bare vite hva dere svarer og at de ikke vil bli rettet på eller få en formell tilbakemelding på det. Jeg regnet med denne usikkerheten var fordi de ikke hadde noen forutsetninger for å kunne svarene og at det kom til å endre seg når vi kom tilbake fra Brekkeparken.

Etter undervisningen i Brekkeparken var de ganske like reaksjoner som før. Det var mange spørsmål om det de svarer er riktig eller galt selv om vi hadde gått gjennom alt de skulle svare på. Når jeg går rundt er det også veldig mange som svarer godt for seg, men de er fremdeles veldig usikre på svarene sine. Både kontaktlærer og jeg må gå rundt og bekrefte for flere elever at det de sier er godt og at de gjør som de skal, men det er noen som prøver å få noen svar ut av oss. Dette gjorde det slik at det tok litt lengre tid å gjennomføre for denne gruppen. «De er så veldig usikre så svara ble ikke like gode som de gjorde i går, det er jeg helt enig i. Jeg syntes det var interessant hvor stor forskjell det var på de to klassene på det teoretiske». Begge to fikk samme oppfatning av den avsluttende delen, mye usikkerhet og nervøsitet for å svare feil.

En måte å komme rundt dette på er eventuelt å be dem samarbeide med læringspartner eller i mindre grupper, da kan de støtte seg på hverandre igjen og diskutere med hverandre. Det kunne vært en bedre måte å gjøre det med denne gruppen. Men på en annen side kan dette være en god øvelse for elevene å svare på litt mer åpne spørsmål, det er noe de kommer til å møte på senere i skoleløpet.

Etter å ha sett på svarene på spørsmålene ser vi at det fungerer, de får med seg mange gode detaljer akkurat som forrige gruppe. Det er detaljer som ikke jeg fikk med meg noen av dem har skrevet. Flere nevner mønstre på vegger og hvor mange speil og bilder det var i de ulike rommene. Dette er ikke ting jeg tror de hadde fått med seg dersom de ikke hadde noe interesse for temaet eller bygget. Det kommer også frem i svarene hvor mange detaljer de får med seg som for eksempel: «mange tepper på gulvet», «lange bord» og «høyt tak». Dette er ting som skiller seg fra det de ser til vanlig og tror derfor det er noe de legger merke til. De aller fleste legger også merke til at det er veldig mange bilder på veggene og mange ulike dekorasjoner i gull.

Den generelle oppfatningen av dagen er veldig positiv og vi føler elevene sitter igjen med noe annet enn det de hadde gjort etter en vanlig klasseroms undervisning. Våre observasjoner og tolkninger av elevene er at de har engasjert seg og de har hatt en lyst til å utforske og oppleve fortiden. «Ved å på en måte være der direkte og være i historien da, som vi har vært. Det har jeg kjent på selv også, som har vært med to runder nå. At det skaper en egen stemning og faktisk være i huset til hovedpersonen som vi har snakket mye om i tidsperioden». Denne type ekskursjon kan være med på å trene historiebevissthet. De har fått helt andre perspektiver på hvilke forskjeller på levestandard og kosthold. Ved bruken av stedsbasert læring skaper vi en egen stemning som i dette tilfellet fungerer godt, det aktiverer lærelysten til elevene som igjen skaper en indre motivasjon.

6.5 Motsetninger i svarene

I spørreundersøkelsen var det noen motsetninger mellom de to gruppene. De aller fleste svarte at Niels Aall var han de lærte mest om, men i den første gruppen var det en del som nevner at de lærte noe hvordan det var å gå på skole. Det var det ingen i gruppe to som svarte. I gruppe to var det syv av 21 som nevnte at de har lært noe om hva de spiste, noe ingen av de i gruppe en svarte. Det kan være ulike grunner til at det var et så stor skille mellom de to svarene. Dette tror jeg kan komme av hvordan vi delte opp den muntlige delen på slutten forhold til med gruppe en. I gruppe en ble det et avbrudd som nevnt tidligere, fordi det ble veldig kaldt. Etter vi hadde gått ut og skulle fortsette var elevene fremdeles kalde og når jeg gikk gjennom den delen hadde de nettopp fått litt

bevegelse i kroppen og det var ikke like lett for alle å sitte stille. Dette kan ha forårsaket at elevene ikke fikk konsentrert seg om det jeg fortalte og dermed ikke husker det. Med gruppe to tok vi hele omvisningen og så tok vi all muntlig ute slik at elevene ikke ble like kalde og det var lettere å få dem til å sitte i ro. For i motsetning til gruppe en, har ingen elever i gruppe to nevnt noe om hvordan det var å gå på skole eller være barn på 1800-tallet. Det teoretiske innholdet var helt likt i begge klassene, men hvor opplegget ble fremført og avbrekkene underveis var annerledes. Dette kan også ha med interesseområdene til elevene å gjøre. Gruppe to interesserte seg rett og slett ikke like mye i hvordan elevene gikk på skole og hvilke fag de hadde, og kosthold traff denne gruppen bedre.

6.5.1 Svarene samsvarer med observasjonene

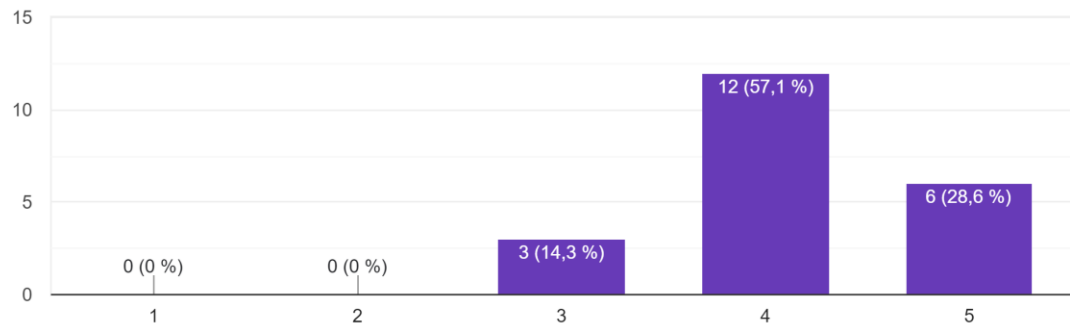
Elevene sine svar på resten av spørsmålene samsvarer med observasjonene våre. Når det kommer til hva som var mest interessant var det 14 av 21 som syntes det var mest interessant med Herregården til Niels Aall, med tanke på svarene på forrige spørsmål samsvarer dette greit med hverandre. De som ikke mente herregården, syntes butikken og arbeiderboligen utenom en elev som svarte bondestua. Det var også noen som nevnte at bondestua var nummer to på lista. Det samsvarer delvis med våre observasjoner, engasjementet var enormt på starten og roet seg etter hvert og tok seg opp igjen mot slutten. Dette kan vi se fra forrige spørsmål også hvor det var flere som nevner kostholdet som er det siste vi gikk gjennom.

6.5.2 Positive tilbakemeldinger

Elevene fikk akkurat som den første gruppen spørsmål om hva som kunne gjort denne dagen mer interessant og hva kunne vi gjort annerledes i Brekkeparken. Her var det utrolig positiv respons fra elevene, flere nevner spesifikt at de syntes alt var gøy og at det er lite som kunne gjort det bedre utenom å besøke flere bygg. Det var noen tilbakemeldinger som ønsker litt mindre prating. Det var færre nå som nevner mindre prating så det å dele opp de muntlige delene var nok en god idé. Denne gruppen skulle også svare på hvor godt de likte dagen på en skala fra en til fem.

På en skala fra 1-5 hvordan likte du denne dagen?

21 svar

Figur 1-2

Her får vi tallfestet til en viss grad hvor godt elevene likte denne dagen. Dette viser til at elevene hatt det veldig bra. Med kun tre som ligger midt på skalaen er dette et veldig positivt resultat. Her er det enda flere elever som har svart fire på skalaen, og flere som har huket av på fem også. Dette er en klar oppgang fra forrige gruppes positive tilbakemeldinger på dagen.

6.6 Fremtidige endringer

For videre bruk at dette opplegget kan det gjøres noen endringer. Oppsummert har dette undervisningsopplegget fungert godt på disse to elevgruppene, men det er fremdeles endringer som kan og kanskje burde gjøres. Fra tilbakemeldingene til elevene er det en elev som nevner at de ønsker aktiviteter. Dette er jeg helt enig i, vi burde lagt opp til noe mer aktivt også. På denne måten får vi nok med enda flere elever. Praktiske oppgaver kan være med på å løfte denne dagen, det blir mye lytting og visuelt gjennom hele dagen, men det er det praktiske vi ikke har fått med. En måte få enda mer fokus på den historiske empatien til elevene kunne vært gjennom skuespill hvor elevene måtte levd seg inn i rollen som en av de historiske personene vi har gått gjennom. Ved å aktivisere elevene mer styrker dette sjansene for utbytte av undervisningen (Jordet, 2010, s. 25).

Eksempler på ting vi kunne gjort er ulike leker fra 1800-tallet eller oppgaver som elevene må finne svar på inne i de ulike byggene eller ute på området. En naturbingo hvor de skal finne ulike ting som er ute i parken som involverer de ulike byggene. En stafett er også mulighet å utføre, hvor de svarer på spørsmål eller gjør oppgaver sammen

som lag. Til hvert bygg er det en infoplakat om bygget, ved å gi hint til gruppene kan man ta en konkurranse om å finne riktig bygg først. Dette var bare et par eksempler om hvordan man kan gjøre noe praktisk i parken, men dette går på bekostning av noe av omvisningen. Disse aktivitetene kan brukes for å få enda mer fysisk aktivitet, men også mer samhandling mellom elevene «Utviklingen av de muntlige ferdighetene går fra å uttrykke egne meninger, ta ordet etter tur og lytte og gi respons til andre, til å innta ulike perspektiver» (UDIR, 2020). Diskusjon og samhandling er ferdigheter elever burde trene mye på. Ved å ta i bruk disse aktivitetene blir det mer tverrfaglig med kroppsøving. I kroppsøving er et av kjerneelementene «Kroppsøving gir rom for kroppslig læring gjennom lek og øving i friluftsliv, idrettsaktiviteter og andre bevegelsesaktiviteter. Kroppslig læring handler om allsidig motorisk læring, utvikling av kroppsbevissthet og stimulering til bevegelsesglede» (UDIR, 2020). Vi brukte akkurat nok til å rekke det skriftlige tilbake på skolen. Så her må det velges ut hva som er det viktigste.

Andre endringer som kan gjøres er på den første og siste delen. Det var flere elever som virket usikre på hvordan de skulle svare på disse oppgavene. Det man eventuelt kan gjøre er å la elevene samarbeide med læringspartneren sin, dette kan bidra til litt mer reflekterte og gjennomtenkte svar. Elevene som er usikre kan få en bekreftelse av læringspartneren istedenfor lærer. Videre endringer er også på det faglige, hva er det du ønsker å gå gjennom med elevene. Brekkeparken kan brukes til veldig mange ulike tidsperioder og mulighetene er store. Som nevnt i innledningen er det bygg fra mange ulike tidsperioder og Brekkeparken har også sine egne omvisninger og undervisningsopplegg som kan brukes. Museet har også en utstilling man kan besøke for å få enda mer variert innhold i undervisningen.

Brekkeparken kan brukes som læringsarena i andre temaer. Demokrati og medborgerskap er et tema som kan passe godt for en dag i Brekkeparken. Demokrati og medborgerskap er tydelig fremhevet i læreplanverket for samfunnsfag (UDIR, 2019). Ved å fremheve utviklingen av demokrati i Norge kan boligen til Niels Aall være en måte å virkeliggjøre temaet med tanke på at han var med på Eidsvoll i 1814.

7 Avslutning

Jeg har i denne oppgaven presentert et undervisningsopplegg for en dag i Brekkeparken i temaet hvordan familier med ulik klassebakgrunn levde på 1800-tallet, som er utviklet på bakgrunn av læreplanmål, teori og tidligere forskning. Det har kommet flere positive resultater ut av forskningen, hvor blant annet elevene viser et enormt engasjement for de ulike byggene. Elevene ønsker å bruke tid på å se og utforske byggene vi har besøkt. De aller fleste tilbakemeldingene fra begge klassene er at de ønsker å bruke mer tid i byggene eller utforske og se flere bygg. Elevene har virket positive til dagen i seg selv. Gjennom spørreundersøkelsen og elevsvarene virker det til at samtlige elever har fått noe ut av dagen, både lært noe og vist engasjement. Vi forventet at det skulle bli vanskelig for flere av elevene å kunne svare på spørsmålene med tanke på at det var spørsmål som elevene ikke hadde noen forutsetninger for å kunne svare riktig på. Og da elevene skulle svare igjen under oppsummeringen virket det til at flere av elevene ikke hadde fulgt godt nok med. Vi ble positivt overrasket over hvor godt de fleste elevene svarer. Det var flere aspekter ved undervisningsopplegget som var positive, spesielt da det kom til de skriftlige oppgavene. Fra de skriftlige spørsmålene ser vi noen store forskjeller mellom svarene fra hver klasse, som kan være et resultat av de endringene vi gjorde mellom dagene. Dette tyder på at små endringer kan ha stor effekt på hva elevene får med seg. Funnene tyder på at Brekkeparken fungerer godt som læringsarena. Endringene vi gjorde så ut til å fungere godt. Jeg fikk en bedre oversikt og et tydeligere bilde på hvordan dagen var gjennom samtalen med kontaktlæreren og vi fikk fjernet de flest av problemene som kom til syne under dag en.

Det som eventuelt mangler i dette undervisningsopplegget, blir elevaktivitet eller oppgaver under selve omvisningen. Elevene ender opp med å gå, se og høre mye gjennom dagen, men det ble ikke lagt opp til oppgaver som elevene skulle utføre i Brekkeparken. Undervisningsopplegget er kun for en dag, så temaet burde følges videre opp i fremtidig undervisning. For fremtidig forskning kan det være mulig å bruke andre temaer som for eksempel demokrati og medborgerskap. Eventuelt utføre opplegget flere ganger for å finne flere metoder for uteskole som kan bidra til et bedre læringsutbytte og hvordan fremtidige pedagogiske undervisningsopplegg kan forbedres.

Jeg brukte design-basert metode i denne oppgaven, og det føler jeg var et godt valg. Samarbeidet med kontaktlæreren var godt, og fikk frem en god diskusjon og

refleksjonene var med på å sette lys på det som måtte endres. Forskningsdesignet vil jeg si er godt egnet til å besvare forskningsspørsmålet og for å samle inn relevant data. Ved å få flere ulike synspunkter, fra meg selv, kontaktlærer og elever får vi en bedre oversikt over inntrykkene til de ulike partene involvert i forskningen. Begrensningene i validiteten er at vi kun fikk testet undervisningsopplegget to ganger. Det er mulig å bygge videre på arbeidet og teste det flere ganger.

7.1 Konklusjon

For å konkludere går jeg tilbake til problemstillingen min og svarer på den gjennom funn som har kommet frem i forskningen min.

«Kan Brekkeparken bidra til et bedre læringsutbytte i temaet hvordan familier med ulik klassebakgrunn levde på 1800-tallet?»

Et slikt undervisningsopplegg kan være krevende. Ved museumsbesøk er det viktig å ha et klart mål med undervisningen for å sikre et læringsutbytte for elevene. Når man ikke har et klart mål er med undervisningen kan det fort bli til at elevene ser på dagen som fritid og læringen forsvinner. Derfor må undervisningsopplegget være godt planlagt og ha et klart mål. Elevene må informeres på forhånd hva de skal gjøre og hvorfor de skal gjøre det. Jeg har derfor laget et opplegg med for- og etterarbeid som er nært koblet til selve museumsbesøket. For å få et enda bedre læringsutbytte kan dette temaet jobbes videre med i samfunnsfag. Brekkeparken gir en unik mulighet til å oppleve autentiske kilder til historie som er med på å utvikle den historiebevisstheten og historiske empatien til elevene. I seg selv gir ikke Brekkeparken nok dybde, men med et godt planlagt undervisningsopplegg med klare mål blir Brekkeparken en fantastisk læringsarena som er med på å bygge broen mellom det abstrakte faglige innholdet til den nære hverdagen til elevene. Med bruken av Brekkeparken får man en mer komplett undervisning som gjør historien lettere å relatere til og dermed få en dypere forståelse for blant annet historiebevissthet og historisk empati.

Denne forskningen ble gjort i samfunnsfag med tema levestandard blant familier med ulik klassebakgrunn på 1800-tallet med fokus på læringsmålene historiebevissthet og historisk empati gjennom utforsking, men det er fullt mulig å overføre til andre historiske temaer og læringsmål. Brekkeparken er en læringsarena jeg ønsker å bruke mer som lærer i fremtiden. Brekkeparken åpner opp til å undervise på flere kreative måter og gi mer liv til temaene.

Referanser/litteraturliste

- Andersen, H. P. (2017). Det bebygde miljøet som læringsarena. In T. A. Fiskum & J. A. Husby (Eds.), *Uteskoledidaktikk: Ta med fagene ut* (pp. 237-251). Cappelen Damm Akademisk.
- Andersen, H. P., & Fiskum, T. A. (2017). Hva er uteskole? - Noen begrepsavklaringer. In T. A. Fiskum & J. A. Husby (Eds.), *Uteskoledidaktikk: Ta med fagene ut* (pp. 15-26). Cappelen Damm Akademisk.
- Anker, T. (2021). *Analyse I praksis: En håndbok for masterstudenter*. Cappelen Damm Akademisk.
- Birkeland, I. (2014). *Kulturelle Hjørnesteiner: Teoretiske og didaktiske perspektiver på klimaomstilling*. Cappelen Damm Akademisk.
- Dalfløyen, G. (Red.). (1975). *Barn i manns minne*. Det norske samlaget.
- Frønes, T. S., & Pettersen, A. (2021). Spørreundersøkelse I utdanningsforskning. In E. Andersson-Bakken & C. P. Dalland (Eds.). *Metoder I Klasseromsforskning: Forskningsdesign, datainnsamling og analyse* (pp. 167-205). Universitetsforlaget.
- Gjeruldsen, O.H. (2022, 29. juni). *Niels Aall*. Store Norske Leksikon. https://nbl.snl.no/Niels_Aall
- Hansen, H. B. (2021, 25. juli). *Historisk empati – ei viktig øving i perspektivtaking*. Utdanningsnytt. <https://www.utdanningsnytt.no/bedre-skole-fagartikkel-fagfornyelse/historisk-empati--ei-viktig-oving-i-perspektivtaking/290370>
- Harnes, H. B. (2022, 14. juni). *Historisk empati i møte med vanskelig historie: En kvalitativ studie av historieundervisning i ungdomsskolen*. [Doktorgradsavhandling, Universitetet i Stavanger]. https://uis.brage.unit.no/uis-xmlui/bitstream/handle/11250/3031701/Harnes_Helga_PhD.pdf?sequence=4&isAllowed=y
- Husby, T. A., & Fiskum, T. A. (2017). Undervisningsmetoder ute og inne – den gode sammenhengen. In T. A. Fiskum & J. A. Husby (Eds.), *Uteskoledidaktikk: Ta med fagene ut* (pp. 30-42). Cappelen Damm Akademisk.
- Jarning, H., & Thune, T. (2023, 03. februar). *Norsk utdanningshistorie*. Store norske leksikon. https://snl.no/norsk_utdanningshistorie
- Johannessen, F. E. (2022, 02. august). *Ekspornæringer i vekst*. Norgeshistorie. <https://www.norgeshistorie.no/enevelde/1205-ekspornæringer-i-vekst.html>
- Jordet, A. N. (1998). *Nærmiljøet som klasserom: uteskole i teori og praksis* (Vol. 1). Cappelen Akademisk Forlag.
- Jordet, A. N. (2010). *Klasserommet utenfor: Tilpasset opplæring i et utvidet læringsrom*. Cappelen Damm Akademisk.
- Kålen, E. M. (2018, 28. februar). *Fattigmannskost og rikmannskost på 1800-tallet*. NDLA. <https://ndla.no/article/11673>
- Kunnskapsdepartementet. (u. å). Utdanning. Hentet 20. mars 2023 fra: <https://www.regjeringen.no/no/tema/utdanning/id930/>
- Myhre, J. E. (2021, 27. april). *Levekår og dagligliv*. Norgeshistorie. <https://www.norgeshistorie.no/bygging-av-stat-og-nasjon/1402-levekar-og-dagligliv.html>
- Njåstad, M. (2022, 29. juni). *Norge under Napoleonskrigene*. Store norske leksikon. https://snl.no/Norge_under_napoleonskrigene

- Norsk Industriarbeidermuseum. (u.å). *Rambergstugo*. Norsk Industriarbeidermuseum. Hentet 20.05.2023 fra <https://www.nia.no/heddal-bygdetun/opplevelser/rambergstugo/>
- Nyeng, F. (2021). *Nøkkelbegreper I forskningsmetode og vitenskapsteori*. Fagforlaget.
- Øgreid, A. K. (2017). Intervensjonsbegrepet I fire kvalitative forskningsdesign. In E. Andersson-Bakken & C. P. Dalland (Eds.). *Metoder I K lasseromsforskning: Forskningsdesign, datainnsamling og analyse* (pp. 209-231). Universitetsforlaget.
- Opplæringslova. (1999). *Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa* (LOV-1998-07-17-61). Lovdata. https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61/KAPITTEL_1#KAPITTEL_1
- Ottosen, M. N. (2020, 27. oktober). *Barkebrødstider 1807-1814*. Norgeshistorie. <https://www.norgeshistorie.no/grunnlov-og-ny-union/1346-barkebrodstider-1807-1814.html>
- Poulsen, J. A. (2018, 25. januar). *Nærområdet i historieundervisningen – hvorfor og hvordan?* Historielab. <https://historielab.dk/naeromraadet-historieundervisningen-hvorfor-hvordan/>
- Poulsen, J. A. (2022). Indhenter fortiden os – kan vi lære af historierne? *Historiedidaktisk Tidsskrift*. 9(1), 20-35. <https://tidsskrift.dk/radar/issue/view/9838/1782>
- Schneider, J.A. (1914). *Fra det gamle skien*. Erik St. Nilssens forlag.
- Sogner, S. & Hodne, B. (1985). *Barn av sin tid: fra norske barns historie*. Universitetsforlaget
- Telemark Museum (u.å). *Grunnskole*. Telemarkmuseum. Hentet 27. april 2023. <https://www.telemarkmuseum.no/barn-og-skole/grunnskole/>
- Telemark Museum. (2022, 30. desember). *Arbeiderboligen*. Digitalt Museum. <https://digitaltmuseum.no/0210513164277/arbeiderboligen>
- Telemark museum. (u.å) *Den grå dame i Brekkeparken*. Hentet 20. mai. 2023 fra <https://telemarkshistorier.no/historie/magiske-dager-med-den-gra-dame/>
- Tjora, A. (2021). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (Vol. 4). Gyldendal.
- Utdanningsdirektoratet. (2020). *Kroppsøving (KRO01-05)*. Fastsatt ved forskrift. Læreplanverket for kunnskapsløftet 2020. Hentet fra <https://www.udir.no/lk20/kro01-05?lang=nob>
- Utdanningsdirektoratet. (2020a). *Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen*. Fastsatt som forskrift. Lærerplanverket for kunnskapsløftet 2020. Retrieved from <https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/>
- Utdanningsdirektoratet. (2020b). *Samfunnsfag (SAF01-04)*. Fastsatt ved forskrift. Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020. Hentet fra <https://www.udir.no/lk20/saf01-04/kompetansemaal-og-vurdering/kv146?lang=nob>

Bilder

Bilde 1-2: Visittemark (Bilde). (u.å). Hentet fra <https://www.visittemark.no/skien/ting-a-gjore/sondre-brekke-gard-telemark-museum-p500393>

Bilde 1- 3: Telemarkhistorier (Bilde). (u.å). Hentet fra <https://telemarkshistorier.no/historie/mimring-og-godteri-i-kolonialen-i-brekkeparken/>

Bilde 1-4: Digitalt Museum (Bilde). (2022). *Arbeiderboligen*. Hentet fra <https://digitaltmuseum.no/0210513164277/arbeiderboligen>

Bilde 1-5: Telemark Museum (u.å). Hentet fra <https://www.telemarkmuseum.no/brekkeparken/stuene-i-brekkeparken/vreimstua/>

Bilde 1-6: Norsk industriarbeidermuseum (Bilde). (u.å). Hentet fra <https://www.nia.no/heddal-bygdetun/opplevelser/rambergstugo/>

bilde 1-7: Wacko, T (Bilde). (u.å). Norsk Industriarbeidermuseum. Hentet fra <https://www.nia.no/heddal-bygdetun/opplevelser/rambergstugo/>